

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА
МУДРОГО

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО”**

для студентів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

2-ге видання, перероблене і доповнене

Харків
2021

УДК 346.14

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № ___ від _____ р.)*

Ук л а д а ч і:

***Д. В. Задихайло,
О.О. Щокіна,
В. С. Мілаш,
Р. П. Бойчук,
Л. В. Крупа,
О. М. Давидюк,
М. М. Кузьміна,
Т. І. Швидка,
Р. В. Ваксман***

Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Господарське право» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право» денної форми навчання / уклад.: Д. В. Задихайло, В. С. Мілаш, Р. П. Бойчук та ін. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Харків. - 2021. 71 с.

1. ВСТУП

Складність правового регулювання сфери господарювання зумовлена динамізмом та необхідністю приведення господарського законодавства у відповідність з практичними потребами суспільного господарського порядку в економічній системі України. Це, в свою чергу, підвищує вимоги до майбутніх фахівців з правознавства щодо знань господарського права та практичних навичок застосування норм господарського законодавства у правозастосовчій практиці.

Навчальна дисципліна „Господарське право” передбачає вивчення студентами основних правових інститутів з господарського права, спираючись на вже одержані знання на попередніх курсах. Оволодіння знаннями відбувається у формі лекцій, практичних занять, індивідуальних і групових консультацій для студентів, виконання студентами самостійних завдань, а також науково-дослідницької роботи студентів.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

- **знати:** предмет, метод і систему господарського права; основні проблеми науки господарського права; суб'єктів господарювання; організаційно-правові форми суб'єктів господарської діяльності; правову характеристику корпоративних відносин; основні принципи господарської діяльності; майнову основу господарювання; господарські зобов'язання; відповідальність за правопорушення в сфері господарювання; засоби державного регулювання господарської діяльності; особливості правового регулювання в окремих сферах господарювання, зокрема: в торгівельній діяльності; в банківській сфері, в зовнішньоекономічній діяльності, інвестиційній сфері, на ринку цінних паперів, в сфері страхування, в інноваційній діяльності.

- **вміти:** використовувати отримані знання в практичній діяльності; вільно орієнтуватися в системі нормативно-правових актів, якими регламентуються відносини у сфері господарювання; аналізувати та коментувати відповідні нормативні положення; прогнозувати напрямки здійснення реформ у зазначеній сфері; логічно викладати матеріал та аргументовано доводити свою думку на практичних заняттях; користуватися сучасною науковою та спеціальною літературою, іншими інформаційними джерелами.

Вивчення правових засад господарської діяльності сприятиме формуванню у майбутніх спеціалістів навичок щодо використання отриманих знань у практичній діяльності та дасть змогу вирішити завдання стосовно юридичної підготовки фахівців з господарського права.

2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Тема	лекції	практичні заняття	самостійна робота
ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА				
1.	Господарське право та господарські правовідносини.	2	2	2
2.	Суб'єкти господарювання: загальна характеристика.	2	2	2
3.	Суб'єкти господарювання. Правове регулювання корпоративних відносин.	2	2	4
4.	Майнова основа господарювання.	2	2	4
5.	Господарські зобов'язання. Господарський договір.	2	2	4
6.	Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання.	2	2	3
7.	Правове регулювання відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом.	2	2	4
8.	Державне регулювання господарської діяльності. Державна економічна політика.	2	2	4
9.	Засоби державного регулювання. Спеціальні правові режими господарювання.			
9.	Державне регулювання економічної конкуренції.	2	2	2
10.	Державне регулювання господарської діяльності.	2	-	4
	<u>Всього годин за VII семестр</u>	<u>22</u>	<u>20</u>	<u>33</u>
ОСОБЛИВА ЧАСТИНА				
11.	Правове регулювання торгівельної діяльності та комерційне посередництво.	2	2	6
12.	Зовнішньоекономічна політика держави. Зовнішньоекономічна діяльність в умовах СОТ.	2	2	6
13.	Поняття та види ринків фінансових послуг.	2	2	4
14.	Правове регулювання страхових відносин.	2	-	6
15.	Правове регулювання ринку цінних паперів.	2	2	4
16.	Правове регулювання банківської діяльності.	2	2	6
17.	Правове регулювання ринку цінних паперів.	2	2	4
18.	Правове регулювання інвестиційної діяльності.	2	2	6
19.	Правове регулювання інноваційної діяльності.	2	2	4
20.	Правове регулювання інвестиційної діяльності.	2	2	4
	<u>Всього годин за VIII семестр</u>	<u>22</u>	<u>18</u>	<u>50</u>
	<i>Всього годин за рік</i>	<i>44</i>	<i>38</i>	<i>83</i>

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО»

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1. Господарське право та господарські правовідносини. Господарська діяльність та її ознаки

Поняття, мета та метод господарського права України. Поняття, ознаки та види господарських відносин. Розмежування відносин у сфері господарювання з іншими видами відносин. Загальна характеристика правового статусу учасників відносин у сфері господарювання.

Основні засади (принципи) правового регулювання господарських відносин та їх значення в механізмі господарсько-правового регулювання. Система господарського законодавства України. Основні напрями модернізації господарського законодавства.

Поняття, види та кваліфікуючі ознаки господарської діяльності. Поняття некомерційного господарювання та господарського забезпечення діяльності негосподарюючих суб'єктів. Заборони та обмеження щодо здійснення підприємницької діяльності. Поняття та організаційно-правові засади здійснення електронної комерції.

2. Суб'єкти господарювання: загальна характеристика

Суб'єкти господарювання: поняття, ознаки та класифікація.

Фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності.

Господарські організації: ознаки та організаційно-правові форми. Підприємство та його види. Правовий статус унітарних підприємств.

Правові підстави утворення господарських організацій. Установчі документи господарських організацій. Правові засади державної реєстрації суб'єктів господарювання. Припинення (ліквідація та реорганізація) суб'єктів господарювання.

3. Правове регулювання корпоративних відносин.

Поняття, предмет, метод та система корпоративного права. Правове регулювання корпоративних правовідносин в межах національної правової системи. Поняття та ознаки суб'єктів і учасників корпоративних правовідносин. Господарські товариства та суб'єкти господарювання корпоративного типу. Класифікація суб'єктів корпоративних правовідносин. Особливості правового статусу акціонерного товариства. Публічні та приватні акціонерні товариства. Правовий статус товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю. Особливості правового статусу повного та командитного товариств. Характеристика правового статусу суб'єктів господарювання корпоративного типу.

4. Інші види організаційно-правових форм суб'єктів господарювання.

Поняття та види кооперативів. Правове положення виробничих кооперативів. Господарські об'єднання (асоціації, корпорації, консорціуми, концерни) Холдингові компанії.

5. Майнова основа господарювання

Правовий режим майна суб'єкта господарювання. Речові права у сфері господарювання: право власності, право господарського відання, право оперативного управління, право довірчої власності.

Поняття та види майна суб'єкта господарювання. Джерела формування та структура майна суб'єкта господарських відносин. Майновий стан та облік майна суб'єкта господарювання. Оцінка майна та майнових прав.

Особливості правового режиму державного та комунального майна.

Використання об'єктів права інтелектуальної власності у сфері господарювання.

6. Господарські зобов'язання. Правове регулювання господарсько-договірних відносин

Поняття господарських зобов'язань, їх види та загальна характеристика. Підстави виникнення та припинення господарських зобов'язань. Загальні умови виконання господарських зобов'язань. Передоручення виконання майново-господарських зобов'язань; передача (делегування) прав / повноважень за організаційно-господарськими зобов'язаннями.

Поняття та види господарського договору. Характер співвідношення господарського зобов'язання та господарського договору. Істотні умови господарських договорів. Поняття та специфіка захисного застереження. Загальний порядок укладення господарських договорів. Повноваження на укладення договорів від імені господарської організації. Укладення договорів в мережі Інтернет, на публічних торгах (аукціонах), за конкурсом, за рішенням суду тощо. Порядок зміни та розірвання господарських договорів. Недійсність господарських договорів: підстави та наслідки.

7. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання

Господарсько-правова відповідальність: поняття, ознаки та принципи. Підстави господарсько-правової відповідальності, її види.

Поняття і види санкцій за господарські правопорушення. Відшкодування збитків у сфері господарювання. Штрафні санкції за порушення господарських зобов'язань. Оперативно-господарські санкції: види та порядок застосування. Адміністративно-господарські санкції.

9. Державне регулювання господарської діяльності. Державна регуляторна політика. Засоби державного регулювання. Контроль за здійсненням господарської діяльності

Поняття, мета та значення державного регулювання економіки. Засоби державного регулювання господарської діяльності. Поняття та сутність державного замовлення як засобу державного регулювання. Поняття та сутність ліцензування як засобу державного регулювання: порядок видачі, переоформлення та анулювання ліцензій.

Поняття та зміст стандартизації як засобу державного регулювання. Технічне регулювання у сфері господарювання. Оцінка та підтвердження відповідності як засоби державного регулювання щодо забезпечення якості продукції.

Квотування як засіб державного регулювання. Правові джерела регулювання ціноутворення в Україні. Види цін та тарифів, порядок їх встановлення. Відповідальність за порушення законодавства про ціни. Державна підтримка малого і середнього підприємництва. Державна регуляторна політика.

Контроль за здійсненням господарської діяльності.

9. Правове регулювання відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом

Поняття неплатоспроможності та банкрутства. Учасники у справі про банкрутство.

Санація боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство. Судові процедури у справі про банкрутство. Стадії провадження у справі про банкрутство підприємницької діяльності

Мораторій на задоволення вимог кредиторів. Розпорядження майном боржника. Санація в процедурі банкрутства. Ліквідаційна процедура. Черговість задоволення вимог кредиторів. Продаж майна в провадженні у справі про банкрутство.

Особливості провадження у справах про банкрутство окремих категорій боржників. Відновлення платоспроможності фізичної особи.

Наслідки закриття провадження у справі про банкрутство.

10. Правове регулювання захисту економічної конкуренції

Поняття економічної конкуренції.

Система органів, що здійснюють захист економічної конкуренції. Правовий статус, завдання та повноваження Антимонопольного комітету України.

Правопорушення у сфері конкуренції. Монопольне (домінуюче) положення на ринку та зловживання ним. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання. Антиконтурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю. Недобросовісна конкуренція та форми її здійснення. Відповідальність за порушення антимонопольного законодавства України.

Поняття природних монополій та суміжних ринків. Державне регулювання і контроль у сфері діяльності суб'єктів природних монополій.

Контроль за концентрацією та узгодженими діями суб'єктів господарювання.

11. Спеціальні правові режими господарювання.

Правові режими в окремих секторах економіки, на ринках окремих товарів та послуг. Засоби державного регулювання в галузях господарської діяльності, літакобудування, суднобудування, сільському господарстві, виробництві автомобілів тощо.

Спеціальні (вільні) економічні зони. Суб'єкти вільної економічної зони (ВЕЗ). Зміст спеціальних режимів вільної економічної зони (ВЕЗ). Договір на реалізацію інвестиційного проекту. Адміністрація вільної економічної зони (ВЕЗ) та її компетенція. Території з пріоритетним розвитком.

Особливості правового режиму господарської діяльності. Державно-приватне партнерство як форма спеціального режиму господарювання. Технологічні парки. Порядок здійснення господарської діяльності в умовах воєнного та надзвичайного стану.

Спеціальні режими інноваційної діяльності в технологічних парках. Спеціальні режими інвестиційної діяльності в індустріальних та наукових парках.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

12. Правове регулювання торговельної діяльності

Економіко-правова природа торгівлі. Господарсько-торгівельна діяльність як різновид господарської діяльності. Торгівельні правовідносини, їх класифікація, форми торговельної діяльності. Джерела правового регулювання торговельної діяльності.

Поняття товару та особливості правового режиму обігу окремих його видів. Організовані ринки торгівлі.

Державне регулювання і контроль торгівельної діяльності. Порядок заняття торгівельною діяльністю і правила торгівельного обслуговування населення. Порядок обліку торгових операцій. Правове регулювання застосування реєстраторів розрахункових операцій і товарно-касових книг.

Правове регулювання торгівлі спиртом, алкогольними напоями, тютюновими виробами. Правове регулювання деяких видів посередницько-торгівельної діяльності: постачання. Енергозабезпечення. Оренда майна, лізинг.

13. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Поняття, ознаки та принципи зовнішньоекономічної діяльності. Види зовнішньоекономічної діяльності. Джерела правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.

Зовнішньоекономічний контракт: поняття, порядок укладання. Вимоги до форми контракту. Особливості змісту зовнішньоекономічного контракту. Право країни, що визначає права та обов'язки сторін.

Базисні умови поставок. Структура та зміст Інкотермс.

Платіжні умови та джерела їх регулювання. Захисні застереження.

Арбітражна угода (арбітражне застереження). Міжнародний комерційний арбітраж. Порядок розгляду справ інститутами міжнародного комерційного арбітражу.

Система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах членства України в СОТ. Ліцензування та квотування ЗЕД.

Договір міжнародної купівлі - продажу товарів. Ліцензійні зовнішньоекономічні угоди. Франчайзингові зовнішньоекономічні угоди. Угоди з давальницькою сировиною.

14. Правове регулювання ринків фінансових послуг

Поняття та види фінансових послуг. Фінансова операція та її ознаки. Поняття ринків фінансових послуг. їх правове регулювання. Функції та компетенція Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг. Інші регулятори ринку. Коло суб'єктів, які мають право надавати фінансові послуги. Реєстрація та ліцензування діяльності фінансових установ. Заходи впливу, які застосовуються у разі порушення законодавства, що регулює діяльність із надання фінансових послуг. Законодавчі засади запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Система та суб'єкти фінансового моніторингу.

15. Правове регулювання банківської діяльності

Поняття банківської системи України, її структура. Національний банк України: функції та повноваження. Індикативне та адміністративне регулювання банківської діяльності. Система банківських операцій (послуг), їх регулювання. Банківські рахунки та їх види. Порядок відкриття та закриття банківських рахунків, права і обов'язки сторін за договором банківського рахунку. Правові основи безготівкових розрахунків у народному господарстві. Розрахунково-касове обслуговування та його зміст. Кредитні операції банків. Види банківського кредиту (банківської позики). Депозитні операції банків. Інші операції банків.

16. Правове регулювання страхової діяльності

Поняття страхування та страхової діяльності. Види страхування. Принципи здійснення страхової діяльності. Види та функції страхової діяльності. Обов'язкові та добровільні види страхової діяльності. Джерела правового регулювання страхової діяльності їх особливості. Локальні акти страхових компаній, їх значення як джерел

страхового права. Правила страхування. Роль і значення судової практики та звичаїв у регулюванні страхових відносин. Державне регулювання страхової діяльності та його форми. Державний нагляд за страховою діяльністю. Пруденційний нагляд. Компетенція уповноваженого органу у сфері нагляду за здійсненням страхової діяльності. Контроль та нагляд за здійсненням страхової діяльності. Правове становище страховиків. Класифікація страховиків. Державна реєстрація страховиків. Особливості правового регулювання діяльності іноземних страховиків в Україні. Об'єднання страховиків. Ліга страхових організацій України. Моторне (транспортне) страхове бюро України. Ядерний страховий пул. Товариства взаємного страхування. Правове становище страхових посередників на страховому ринку України. Страхові та перестрахові брокери, їх брокери, їх реєстрація. Страхові агенти. Договір страхування: поняття, форма, істотні умови договору страхування. Треті особи в договорі страхування. Вигодонабувач, застрахована особа. Поліс страхування. Поняття особистого страхування та його об'єкти. Види страхування життя. Особливості пенсійного страхування. Страхування від нещасних випадків. Обов'язкове страхування від нещасних випадків на транспорті. Обов'язкове та добровільне медичне страхування. Поняття та види об'єктів майнового страхування. Франшиза. Суброгація. Поняття та види страхування відповідальності. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Страхування відповідальності перевізників вантажів. Страхування відповідальності виробника за якість продукції. Страхування професійної відповідальності. Правове регулювання перестраховальної діяльності

17. Правове регулювання інвестиційної діяльності

Поняття та зміст інвестиційних правовідносин. Учасники інвестиційних правовідносин.

Поняття та форми реалізації інвестиційної політики держави. Засоби державного регулювання інвестиційної діяльності. Правові режими інвестиційної діяльності. Форми участі держави в інвестиційних правовідносинах.

Поняття та види інвестиційної діяльності. Некомерційне інвестування. Поняття, ознаки та класифікація інвестиції як правової категорії.

Договори інвестиційного характеру: правова природа, ознаки, суттєві умови, види. Правові особливості договору державно-приватного партнерства та концесійної угоди.

Правове регулювання іноземного інвестування.

Поняття спільного інвестування, особливості та класифікація інститутів спільного інвестування. Форми та засоби.

18. Правове регулювання інноваційної діяльності в Україні

Інноваційна політика держави. Національна інноваційна система. Засоби державного регулювання інноваційної діяльності. Пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні.

Поняття, ознаки інноваційної діяльності. Інновація як об'єкт інноваційної діяльності, види інновацій. Технологія, інноваційний продукт, інноваційна продукція. Трансфер технологій.

Суб'єкти інноваційної діяльності. Інноваційні підприємства. Правовий режим інноваційної діяльності технологічних та наукових парків.

Правові форми комерціалізації інноваційних продуктів: договори на створення та реалізацію науково-технічної продукції, договори передачі майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, ліцензійні договори.

4. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема 1. Господарське право та господарські правовідносини. Господарська діяльність та її ознаки.

ПЛАН

1. Поняття, мета та метод господарського права України.
2. Поняття, ознаки та види господарських відносин. Розмежування відносин у сфері господарювання з іншими видами відносин.
3. Загальна характеристика правового статусу учасників відносин у сфері господарювання.
4. Основні засади (принципи) правового регулювання господарських відносин та їх значення в механізмі господарсько-правового регулювання.
5. Система господарського законодавства України. Основні напрями модернізації господарського законодавства.
6. Поняття, види та кваліфікуючі ознаки господарської діяльності.
7. Поняття некомерційного господарювання та господарського забезпечення діяльності негосподарюючих суб'єктів.
8. Заборони та обмеження щодо здійснення підприємницької діяльності.
9. Поняття електронної комерції та організаційно-правові засади її здійснення.

Задача 1

Комунальне підприємство «А» звернулося до господарського суду з позовом про стягнення збитків з приватного підприємства «Б». Під час розгляду справи були встановлені наступні обставини. На початку 2018 року між комунальним підприємством «А» (позивачем) та приватним підприємством «Б» (відповідачем) був укладений договір постачання асфальтобетону (товару), за умовами якого відповідач зобов'язався поставити позивачу товар та надати йому видаткові та податкові накладні. Протягом лютого - квітня 2018 р. відповідач постив позивачу товар у необхідній кількості, що підтверджується видатковими накладними за цей період, а позивач здійснив своєчасну оплату товару. Однак відповідач не оформив та не зареєстрував податкові накладні у Єдиному реєстрі податкових накладних, внаслідок чого позивач втратив право на включення суми податку на додану вартість до податкового кредиту. Сплату цієї суми до бюджету позивач вважає збитками, які виникли з вини відповідача.

Яке рішення має постановити суд? Обґрунтуйте свою відповідь.

Чи можливо застосування до постачальника товару (платника ПДВ) господарських санкцій у вигляді відшкодування збитків покупцю товару (платнику ПДВ) та / або сплати йому штрафних санкцій за невиконання зобов'язання з реєстрації податкової накладної?

Яка галузева природа майнових відносин між контрагентами за договором поставки щодо відшкодування збитків у вигляді неотриманого податкового кредиту.

Задача 2

Наприкінці вересня 2019 р. товариство з обмеженою відповідальністю «Агат» (позивач) звернулось до господарського суду з позовом про усунення перешкод в користуванні земельною ділянкою.

Позивач є користувачем земельної ділянки площею 178,3 м² відповідно до договору оренди, укладеного між ним та виконавчим комітетом Харківської міської ради, та власником розташованих на цій ділянці об'єктів торговельної мережі.

У серпні 2019 р. позивач уклав з приватним підприємством «Простір» договір купівлі-продажу одного із об'єктів торговельної мережі (торговельного павільйону), який розташований на зазначеній земельній ділянці. Оскільки в договорі оренди безпосередньо не передбачалась можливість переходу права користування земельною ділянкою (її окремою частиною) до третіх осіб, позивач просить суд зобов'язати приватне підприємство «Простір» (відповідача) усунути перешкоди у користуванні земельною ділянкою, звільнивши її від придбаної ним споруди (торговельного павільйону).

Чи підлягає означений позов задоволенню? Обґрунтуйте свою відповідь.

На підставі яких норм чинного законодавства (норм якої галузевої належності) має бути вирішений даний спір? Які відносини є суміжними з відносинами у сфері господарювання?

Задача 3

У грудні 2019 р. приватне підприємство «А» звернулось до господарського суду з позовом про визнання недійсним акту виконавчого комітету Тернопільської міської ради (організатора конкурсу) про результати проведення конкурсу на надання житлово-комунальних послуг у житлових будинках, що розташовані за адресою: м. Тернопіль, вул. ...

Під час судового розгляду справи встановлено, що у вересні 2019 р. організатором конкурсу було утворено конкурсну комісію та опубліковано оголошення про проведення конкурсу на надання житлово-комунальних послуг (вивезення побутових відходів) в офіційних друкованих засобах масової інформації. З означеного оголошення позивач дізнався про місце і час проведення конкурсу, кваліфікаційні вимоги до його учасників, перелік документів, оригінали або копії яких подаються для підтвердження відповідності учасників встановленим кваліфікаційним вимогам тощо, та своєчасно подав власну конкурсну пропозицію та необхідний пакет документів. Конкурсною комісією було відхилено пропозицію позивача на тій підставі, що останній не належав до підприємств державного або комунального секторів економіки. Оскільки у конкурсі прийняв участь тільки один позивач, конкурсну пропозицію якого було відхилено, комісією прийняте рішення про визнання конкурсу таким, що не відбувся. Означене рішення введено в дію відповідним актом організатора конкурсу, правомірність прийняття якого і є предметом судового спору.

Чи підвідомчий господарському суду означений спір? Яке рішення за даною справою має постановити компетентний суд? Обґрунтуйте свою відповідь.

Надайти правову кваліфікацію відносинам, що виникли між приватним підприємством «А» та виконавчим органом міської ради (організатором конкурсу).

Задача 4

Суб'єкт підприємницької діяльності – громадянин Сидір О. К. з 1 серпня 2014 р. не сплачував комунальні послуги, і на 31 березня 2019 р. сума його заборгованості з квартирної плати (плати за утримання житла) становила 12000 грн. Житлово-комунальне підприємство «В» запропонувало громадянину Сидір О. К. укласти договір про реструктуризацію заборгованості згідно до ЗУ «Про реструктуризацію заборгованості з квартирної плати, плати за житлово-комунальні послуги, спожиті газ та електроенергію». Відповідно до укладеного 2 квітня 2019 р. договору про реструктуризацію заборгованості, громадянин Сидір О. К. зобов'язався сплатити усю суму заборгованості за комунальні послуги, що виникла з 1 серпня 2014 р., протягом 50 місяців.

7 квітня 2019 р. громадянин Сидір О. К. звернувся до господарського суду з позовом про визнання договору про реструктуризацію заборгованості недійсним як такого, що укладено під впливом обману. Свої позовні вимоги позивач мотивував тим, що житлово-комунальне підприємство «В» на момент укладення спірного договору навмисно не повідомило йому про сплив строку позовної давності щодо вимог про стягнення заборгованості за період з 1 серпня 2014 р. – 2 квітня 2015 р.

Якому суду підвідомчий даний спір? Яке рішення має постановити компетентний суд? Обґрунтуйте свою відповідь.

Яка галузева природа договірних відносин, що виникли між суб'єктом підприємницької діяльності – громадянином Сидір О. К. та житлово-комунальним підприємством «В»?

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
5. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3-4. Ст. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

Література:

1. *Велика українська юридична енциклопедія*: у 20 т. Т. 15: Господарське право / редкол.: В.А. Устименко та ін.; Нац. Акад. прав. наук України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2019. 784 с.

2. Мілаш В. С. Господарське право: *навч. посіб. для підготовки до іспитів*. 6-е вид., змін. Х.: Право, 2019. 336 с.
3. Господарське право: *колективний підручник* / За заг. ред. Д.В. Задихайла, В. М. Пашкова. Харків: Право, 2012. 696 с.
4. Мілаш В. С. Господарське право: *курс лекцій*: У 2-х ч. Ч. 1. Харків: Право, 2008. 496 с.
5. Мілаш В. С. Господарське право: *курс лекцій*: У 2-х ч. Ч. 2. Харків: Право, 2008. 336 с.
6. Віхров О. П. Організаційно-господарські правовідносини: *монографія*. К.: Видавничий Дім «Слово», 2008. 512 с.
7. Вінник О. М. Господарське право: *навч. посіб.* 2-ге вид., змін. та доп. К.: Правова єдність, 2009. 766 с.
8. Щербина В. С. Господарське право: *підручник*. 4-те вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2009. 640 с.
9. Господарське право: *підручник* / за ред. О. П. Подцерковного. 3-те вид., доп. і перероб. Одеса: Фенікс, 2018. 616 с.

Інтернет - ресурси.

1. Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/>.
2. Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
3. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

Тема 2. Суб'єкти господарювання: загальна характеристика

ПЛАН

1. Суб'єкти господарювання: поняття, ознаки та класифікація.
2. Правові засади державної реєстрації суб'єктів господарювання.
3. Господарські організації: ознаки та організаційно-правові форми.
4. Підприємство та його види. Правовий статус унітарних підприємств.
5. Правові підстави утворення суб'єктів господарювання. Установчі документи господарських організацій.
6. Припинення (ліквідація та реорганізація) суб'єктів господарювання.
7. Фізичні особи – підприємці.

Задача 5

У грудні 2019 р. державний реєстратор відмовив у реєстрації фізичної особи – підприємця: 17-річному громадянину України, 25-річному громадянину Німеччини та 18-річній особі без громадянства, посилаючись на те, що згідно з чинним законодавством України ці особи не мають права займатись підприємницькою діяльністю.

Чи правомірні дії державного реєстратора? Назвіть підстави для відмови у державній реєстрації фізичної особи – підприємця? У якій формі має бути надана відмова у державній реєстрації?

Задача 6

У січні 2019 р. контролюючий орган з питань оподаткування звернувся до суду з позовом до Товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Вітязь» про припинення юридичної особи. В обґрунтування своїх вимог позивач посилався на те, що ТОВ «Вітязь», яке здійснює роздрібну торгівлю алкогольними напоями, не подавало податкової декларації більше одного року, чим порушувало вимогу ст. 49 Податкового кодексу України.

Яке рішення має ухвалити суд? Назвіть підстави ліквідації господарських організацій за рішенням суду? Які підстави для державної реєстрації припинення суб'єкта господарювання?

Задача 7

До Центру з надання адміністративних послуг із заявою про державну реєстрацію створення юридичної особи звернулася уповноважена особа засновників Товариства з обмеженою відповідальністю. Засновниками підприємства були: особа без громадянства, 15-річний громадянин України, Казенне підприємство, Комунальне комерційне підприємство, Споживчий кооператив та Благодійний фонд. У державній реєстрації юридичної особи було відмовлено.

Хто із зазначених осіб і чому не вправі бути засновником комерційної господарської організації? Чи правомірні дії державного реєстратора? Які підстави для відмови у державній реєстрації юридичної особи – господарської організації? Які функції виконують Центри з надання адміністративних послуг у процесі державної реєстрації?

Задача 8

Іванов є фізичною особою – підприємцем. Також Іванов є засновником приватного підприємства. При стягненні боргів з ФОП Іванова його ділові партнери-кредитори виявили, що майна, яке використовувалось ним у підприємницькій діяльності, недостатньо для задоволення їх вимог. У зв'язку з цим вони вирішили звернути стягнення на особисте майно Іванова, нерухоме майно, зареєстроване на ім'я його дружини, а також на грошові кошти, які знаходяться на поточному рахунку приватного підприємства, засновником якого є Іванов.

Чи підлягають задоволенню вимоги кредиторів? Охарактеризуйте правовий статус приватного підприємства.

Задача 9

До адвоката із запитом звернувся іноземний громадянин, в якому просив надати юридичну консультацію з питань організації бізнесу в Україні. Іноземця, зокрема, цікавило, в якій організаційно-правовій формі слід створити юридичну особу, щоб вона відповідала наступним вимогам: а) мета – отримання прибутку; б) предмет діяльності – торгівля цінними паперами або послуги у сфері страхування та накопичувального пенсійного забезпечення; в) учасники – фізичні та юридичні особи резиденти та нерезиденти; г) можливість концентрації капіталу у значних розмірах; ґ) управління всіма його учасниками; д) підвищений рівень забезпеченості вимог кредиторів.

Підготуйте письмову юридичну консультацію з цих питань.

Задача 10

У 1996 р. було створене і зареєстроване у встановленому порядку Спільне підприємство з іноземними інвестиціями «Красный октябрь». У квітні 2019 р. у підприємства виникла необхідність внести зміни до свого статуту, і відповідні документи були подані державному реєстратору для реєстрації змін. Однак державний реєстратор відмовив у прийомі документів. При цьому відмова була усно мотивована тим, що для проведення реєстрації змін необхідно привести статут підприємства у відповідність до чинного законодавства, а саме:

- визначити організаційно-правову форму підприємства згідно з Класифікацією організаційно-правових форм господарювання;
- змінити назву підприємства, оскільки чинним законодавством забороняється використання комуністичної символіки;
- викласти назву підприємства українською мовою;
- виключити з найменування вказівку на іноземні інвестиції, тому що іноземний учасник станом на день звернення володіє 9 % статутного капіталу підприємства.

Чи відповідають чинному законодавству вимоги державного реєстратора? Чи можуть існувати юридичні особи у організаційно-правових формах, не передбачених законодавством? Які вимоги законодавство висуває до найменування юридичної особи?

Задача 11

У січні 2020 р. фізична особа – підприємець Пащенко при складанні позовної заяви до свого контрагента звернув увагу, що згідно з ч. 3 ст. 162 ГПК України у позовній заяві необхідно зазначити ідентифікаційний код юридичної особи у Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України (ЄДРПОУ). Пащенко звернувся до Головного управління статистики Харківської області з заявою, у якій просив роз'яснити, що таке Єдиний державний реєстр підприємств і організацій України, чим він відрізняється від Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, і як можна дізнатися код з ЄДРПОУ.

Підготуйте відповідь органу статистики. Що є підставою для внесення змін у ЄДРПОУ?

Задача 12

Один з учасників товариства поступився своєю часткою іншому учаснику. Документи про реєстрацію цих змін були надані державному реєстратору лише рік потому. Державний реєстратор відмовив у реєстрації змін, посилаючись на те, що документи подані із пропуском строку.

Чи правомірні дії державного реєстратора? У який строк зміни до установчих документів потрібно подавати на реєстрацію? Які наслідки пропуску цього строку? З якого моменту другий учасник вважається таким, що набув права на частку першого учасника?

Нормативно-правові акти:

6. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Відом. Верхов. Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.

7. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Відом. Верхов. Ради України. 2003. № 18. № 19-20. № 21-22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

8. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відом. Верхов. Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

9. Податковий кодекс України: Закон України
10. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV в ред. Закону від 26.11.2015 р. № 835-VIII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2003. № 31–32. Ст. 263. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.
11. Про впорядкування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, створених за участю державних підприємств: Декрет Кабінету Міністрів України від 31.12.1992 р. № 24-92. *Відом. Верхов. Ради України*. 1993. № 11. Ст. 94.
12. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. *Відом. Верхов. Ради УРСР*. 1991. № 49. Ст. 68. URL:
13. Про колективне сільськогосподарське підприємство: Закон України від 14.02.1992 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 1992. № 20. Ст. 272. URL:
14. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV. *Відом. Верхов. Ради України*. 2003. № 33. Ст. 1774. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15>.
15. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 р. № 2908-III. *Відом. Верхов. Ради України*. 2002. № 15. Ст. 101. URL:
16. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 2005. № 29. Ст. 1694. URL:
17. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 10.04.1992 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 1992. № 30. Ст. 416. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-12>.
18. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 р. *Голос України*. № 199 від 25.10.2011 р. URL:
19. Про приватизацію державного майна: Закон України від 04.03.1992 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 1992. № 24. Ст. 348. URL:
20. Про приватизацію майна невеликих державних підприємств (малу приватизацію): Закон України від 06.03.1992 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 1992. № 24. Ст. 350. URL:
21. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17.07.1997 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 1997. № 39. Ст. 261. URL:
22. Про споживчу кооперацію: Закон України від 10.04.1992 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 1992. № 30. Ст. 414. URL:
23. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>.
24. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 № 973-IV. *Відом. Верхов. Ради України*. 2003. № 15. Ст. 101. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15>.
25. Про холдингові компанії в Україні: Закон України від 15.03.2006 р. № 3528-VI. *Відом. Верхов. Ради України*. 2006. № 34. Ст. 291. URL:
26. Порядок державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, затверджений Наказом Мініюсту від 09.02.2016 р.
27. Класифікація організаційно-правових форм господарювання ДК 002:2004, затверджена наказом Держспоживстандарту України від 28 травня 2004 р. № 97.

Література

Вінник О. М. Господарські товариства і виробничі кооперативи: правове становище. К.: Знання, 1998. 308 с.

Вінник О. М. Господарське право: навч. посіб. 2-е вид., змін. та доповн. К.: Правова єдність, 2008. 766 с.

Вінник О. М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення: [монографія]. Київ: Атіка, 2003. 352 с.

Господарське право: підручник; за заг. ред. Д. В. Задохайла, В. М. Пашкова. Х.: Право. 2012. 696 с.

Кибенко Е. Р. Корпоративное право Украины: учебное пособие. Харьков: Эспада, 2001. 288 с.

Корпоративне право України: підруч. / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кібенко, І. В. Спасибо-Фатєєва [та ін.]; за заг. ред. В. В. Луця. Київ: Юрінком Інтер. 2010. 384 с.

Кочергина Е. А. Содержание организационно-правовых форм предпринимательских обществ: интересы, функции, правовые средства: [монографія]. Харьков: Основа, 2005. 236 с.

Мілаш В. С. Господарське право: курс лекцій: [у 2-х ч. Ч. 1.]. Х.: Право, 2008. 496 с.

Хозяйственный кодекс Украины: Научно-практ. комментарий / Под общ. ред. А. Г. Бобковой. Харьков: Издатель ФЛ-П Вапнярчук. 2008. 1296 с.

Щербина В. С. Суб'єкти господарського права: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 264 с. Бібліогр.: С. 248 – 263.

Гарагонич О. В. Припинення господарської правосуб'єктності АТ шляхом ліквідації. *Економіка та право*. 2017. № 3 (48). С. 38 – 47.

Тема 3. Правове регулювання корпоративних відносин

План.

1. Поняття, предмет, метод та система корпоративного права. Правове регулювання корпоративних правовідносин в межах національної правової системи;
2. Поняття та ознаки суб'єктів і учасників корпоративних правовідносин. Господарські товариства та суб'єкти господарювання корпоративного типу. Класифікація суб'єктів корпоративних правовідносин.
3. Особливості правового статусу акціонерного товариства (у порівнянні з іншими формами господарських товариств).
4. Правовий статус товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю.
5. Особливості правового статусу повного та командитного товариств;
6. Характеристика правового статусу суб'єктів господарювання корпоративного типу.

Задача 13

В ПРИВАТНОМУ АКЦІОНЕРНОМУ ТОВАРИСТВІ «А» є двадцять учасників, кожен з яких володіє 5% акцій статутного капіталу цього товариства. У березні 2021 р., за ініціативою 4 (чотирьох) акціонерів, було скликано позачергові Загальні збори АТ «А», проведення яких було призначено на 03 травня 2021 р. На порядок денний було винесено питання про припинення повноважень одноособового виконавчого органу (директора) АТ «А» з підстави втрати довіри до нього з боку акціонерів АТ «А».

В ході голосування з питань порядку денного було прийнято рішення про дострокове припинення повноважень одноосібного виконавчого органу (директора) АТ «А». Призначено на посаду одноосібного виконавчого органу (директора) АТ «А» - іншу особу.

Не погодившись із рішенням прийнятим на Загальних зборах АТ «А», його акціонер Іваненко, звернувся за консультацією до фахівця в галузі права і попросив

оцінити перспективність можливості судового оскарження рішення прийнятого на Загальних зборах АТ «А» 03 травня 2021 р.

Проаналізувавши умови завдання, спробуйте визначити наступне:

- 1) Чи має право Іваненко на оскарження рішення Загальних зборів АТ «А»?
- 2) Які засоби захисту його порушених прав передбачено чинним законодавством України?
- 3) До якого суду з точки зору галузевої та територіальної підсудності має звернутись Іваненко, за захистом свого порушеного права?
- 4) Від яких обставин залежатиме можливість задоволення позовних вимог акціонера Іваненко?

Задача 14

СПОЖИВЧЕ ТОВАРИСТВО «БАРВІНОК» функціонує у складі 135 (сто тридцяти п'яти) індивідуальних членів. На загальних зборах членів СТ «БАРВІНОК» які були призначені та проведені 01 червня 2021 р., за адресою місцезнаходження вказаного товариства. В межах загальних зборів членів СТ «БАРВІНОК» було прийнято рішення про зміну (перепрофілювання) діяльності товариства. Замість заготівельної діяльності яку раніше здійснювало таке товариство, було прийнято рішення про подальше здійснення виключно фінансово-інвестиційної діяльності шляхом спільного кредитування членів СТ «БАРВІНОК».

30 (тридцять) індивідуальних членів СТ «БАРВІНОК» звернулись до місцевого (окружного) районного суду загальної юрисдикції із колективним позовом, в якому просять суд скасувати рішення прийняте на загальних зборах членів СТ «БАРВІНОК» 01 червня 2021 р., через невідповідність обраних видів діяльності меті створення СТ «БАРВІНОК» та вимогам організаційно-правової форми вказаного товариства.

Проаналізувавши умови завдання, спробуйте визначити наступне:

- 1) Чи має право індивідуальні члени СТ «БАРВІНОК» право на звернення до суду за захистом своїх порушених прав?
- 2) Визначіть тип (вид) відносин які склались між індивідуальними членами СТ «БАРВІНОК» та вищим органом управління СТ «БАРВІНОК»?
- 3) До якого суду можуть звернутись індивідуальні члени СТ «БАРВІНОК» за захистом своїх прав і законних інтересів, відповідно до фактичних обставин визначених в умовах завдання?
- 4) Яке рішення має винести суд?

Задача 15

У січні 2021 р., було прийнято рішення про скликання загальних зборів учасників ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «В». Позачергові загальні збори учасників ТОВ «В» було призначено на 01 березня 2021 р. На порядок денний цих позачергових загальних зборів було винесено питання про надання згоди виконавчим органам управління ТОВ «В» на укладання договору поставки, загальна вартість якого перевищує 50 (п'ятдесят) % вартості чистих активів ТОВ «В».

Учасник Петренко який володіє 0,1% частки статутного капіталу ТОВ «В» вирішив не відвідувати позачергові загальні збори ТОВ «В» призначені на 01 березня 2021 р., через

свою особисту зайнятість. У квітні 2021 р., Петренку випадково стало відомо, що під час проведення позачергових загальних зборів ТОВ «В» за спільним рішенням всіх присутніх учасників, було прийнято рішення про зміну порядку денного та внесення до нього ще одного додаткового запитання – про надання згоди загальними зборами учасників ТОВ «В» на відчуження всіх основних фондів (засобів) ТОВ «В» за ціною, що значно є нижчою від їх реальної ринкової вартості. І під час проведення позачергових загальних зборів ТОВ «В» таке рішення також було прийнято, разом із іншими рішеннями внесеними до порядку денного на позачергові загальні збори ТОВ «В». Не погодившись із вказаним рішенням, Петренко звернувся із позовом до місцевого господарського суду за місцезнаходженням ТОВ «В» із позовом про скасування рішень прийнятих на загальних зборах ТОВ «В» 01 березня 2021 р., через те, що його не повідомили про зміну порядку денного загальних зборів ТОВ «В» та про додаткові рішення які були прийняті в межах вказаних позачергових зборів.

Яке рішення має прийняти суд?

Задача 16

В Товаристві з обмеженою відповідальністю «Г» два учасники. Статутом товариства передбачено, що виконавчим органом товариства є дирекція, яка складається з двох директорів, кожних з яких призначається самостійно кожним з учасників.

При цьому директори вправі діяти від імені товариства:

Варіант I: одноосібно окремо один від одного;

Варіант II: тільки разом за спільним погодженням один з одним.

Який з названих варіантів не відповідає положенням чинного законодавства України?

Які наслідки невідповідності положень статуту вимогам законодавства?

Задача 17

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «Д» оголосило про додаткову емісію своїх акцій та розмістило оголошення про їх відкритий вільний продаж. Фізична особа-підприємець Зубенко, звернувся до фахівця в галузі права із проханням роз'яснити йому наступне:

1) Чи має право Зубенко, діючи як ФОП, за рахунок коштів отриманих від своєї власної господарської діяльності, придбати 2 000 акцій додаткової емісії АТ «Д»?

2) Яка процедура укладання договору купівлі-продажу акцій АТ «Д»?

3) З якого моменту ФОП Зубенко, буде вважатись акціонером АТ «Д»?

Задача 18

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЕКСТРУДЕР» є власником виробничого обладнання на суму 2 млн. грн., та будівлі вартістю 8 млн. грн., яка знаходиться в іпотечі банку в забезпечення зобов'язань товариства по кредиту. Станом на 1 липня поточного року залишок по кредиту становив 500 тис. грн. Учасником Товариства є Поліщук, який володіє часткою в статутному капіталі вартістю 100 тис. грн., що складає 25% статутного капіталу. 1-го липня Поліщук підписав у нотаріуса заяву про вихід із товариства і виплату йому вартості його частки в майні товариства, яка за його

підрахунками становить 2,5 млн. грн. Цю заяву Поліщук надіслав на адресу ТОВ «Екструдер» 1-го серпня.

Решта учасників погодилась із необхідністю виплати Поліщуку вартості його частки в майні товариства, але повідомили, що зроблено це буде не раніше ніж через рік після його виходу з Товариства.

Одразу після цього Баринов, який є директором ТОВ «ЕКСТРУДЕР» і його учасником із часткою у статутному капіталі 63%, посилаючись на світову фінансову кризу перестав обслуговувати взятий раніше кредит, розраховуватись по інших зобов'язаннях товариства внаслідок чого кредиторська заборгованість ТОВ «ЕКСТРУДЕР» на кінець року зросла до 9 млн. грн. Крім того, Баринов продав все виробниче обладнання ТОВ «ЕКСТРУДЕР» із відстрочкою платежу на 10 років Компанії «Barrin & Co LTD», Віргінські острови. Із цією ж компанією уклав договір оренди належної ТОВ «ЕКСТРУДЕР» будівлі строком на 49 років з орендною платою 100грн./за будівлю в цілому на рік.

В які строки та в якій сумі мають бути проведені розрахунки із Поліщуком? З якого моменту розпочинається перебіг цих строків? Як зміниться сума виплати, якщо кредиторська заборгованість ТОВ «ЕКСТРУДЕР» на кінець року виросте до 11 млн. грн.? Чи порушують права Поліщука дії Баринова? Як Поліщуку захистити свої права, якщо вини порушені?

Задача 19

Згідно з протоколом установчих зборів засновників ТОВ «Ж» від 22 липня 2013 року Сидоренко було обрано генеральним директором цього товариства. Рішенням загальних зборів учасників ТОВ «Ж» від 27 червня 2016 року було змінено назву вказаного товариства на ТОВ «З». Згідно з протоколом загальних зборів учасників ТОВ «З» від 30 грудня 2020 року № 7 було прийнято рішення про звільнення Сидоренка з посади генерального директора ТОВ «З» з 30 грудня 2020 року, за ст. 40 КЗпП з ініціативи. Цього ж дня, із Сидоренком було проведено остаточний розрахунок але не видано йому на руки його трудову книжку та копію наказу про його звільнення.

Вказуючи на порушення його трудових прав і гарантій, оскаржуючи своє звільнення з підстав порушення процедури звільнення, Сидоренко звернувся до місцевого (окружного) суду загальної юрисдикції в порядку розгляду трудових спорів із позовною заявою в якій просить суд визнати його звільнення незаконним, поновити його на посаді генерального директора та виплати йому середній заробіток і компенсацію за час вимушеного прогулу.

Проаналізувавши умови завдання, спробуйте визначити наступне:

- 1) *Чи розповсюджують свою дію положення трудового законодавства України на відносини з приводу створення, функціонування та припинення органів управління ТОВ?*
- 2) *Визначіть підсудність спору між генеральним директором ТОВ «З» - Сидоренком, та ТОВ «З»;*
- 3) *Спробуйте вирішити спір по суті.*

Нормативно-правові акти:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Офіц .вісн. України. – 2003.- №11 – ст. 462.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Офіц .вісн. України. – 2003.- №11 – ст. 461.
3. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09. 2008 // Відом. Верхов. Ради України. – 2008. - № 50-51. – Ст.384.
4. Про господарські товариства. Закон України від 19.09.1991 р. // Збір. законодавства України: Звід законів України (серія 3), 2000. - № 4. - Ст. 39.
5. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2018. - № 13 – Ст. 69.
6. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. - № 31 – 32. – Ст. 263.
7. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. - № 5. – Ст. 35.
8. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 21.07.2020 р. № 8149-IX // Відом. Верхов. Ради України. – 2020. - № 52. – Ст. 497.
9. Про споживчу кооперацію: Закон України від 10.04.1992 р. // Відом. Верхов. Ради України – 1992 - №30 ст. 414.
10. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. // Відом. Верхов. Ради України – 2003 - №45 ст. 363.
11. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 р. // Відом. Верхов. Ради України – 2006 - №31 - ст.268.
12. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення окремих положень частини першої статті 4 Цивільного процесуального кодексу України справа про охоронюваний законом інтерес) № 18-рп/20041 від 1 грудня 2004 року, справа № 1-10/2004// Офіц. вісн. України. – 2004. – № 50. – Ст. 3288.

Література:

1. Господарське судочинство в Україні: Суд. практика. Корпор. правовідносини / Упоряд.: І.Б. Шицький. – К.: Ін Юре, 2004. – 528 с.
2. Давидюк О.М., Швидка Т.І. Корпоративне право. Підготовка до іспиту: навч. посіб. / Т.І. Швидка, О.М. Давидюк. – Харків: Право, 2021. – 104 с.
3. Вінник О.М. Господарське право: Навчальний посібник. – 2-ге вид., змін. та доп. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців „Правова єдність”, 2008. – 766 с.
4. Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України “Про акціонерні товариства” / О.М. Вінник. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 312с.
5. Вінник О. М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення. Монографія. – К.: Атіка, 2003. – 352 с.
6. Кашанина Т. В. Корпоративное право (Право хозяйственных товариществ и обществ). Учебник для вузов. – М.: Издательская группа Норма-Инфра-М, 1999. – 815 с.
7. Корпоративне право України: підручник / В.В. Луць, В.А. Васильєва, О.Р. Кібенко, І.В. Спасибо-Фатєєва [та ін.]; за заг. ред. В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
8. Кочергина Е.А. Содержание организационно-правовых форм предпринимательских обществ: интересы, функции, правовое средства: Монография. – Харьков: „Основа”, 2005. – 236 с.
9. Кравчук В.М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. – К.: Істина, 2005. – С. 414.

10. Кибенко Е.Р. Корпоративное право Украины: Учебное пособие. - Харьков: Эспада, 2001. - 288 с.
11. Кібенко О.Р. Право товариств (company law): порівняльно-правовий аналіз acquis Європейського Союзу та законодавства України / О.Р. Кібенко, А.В. Пендак Сарбах / упоряд. Г. Друзенко; за наук. ред. О. Кібенко. – К.: Юстініан, 2006. – 496 с.
12. Мілаш В.С. Господарське право: Курс лекцій: у 2-х частинах. Ч. 1. – Х.: Право, 2008. – 496 с.
13. Корпоративне управління: Монографія / Л. Спасибо-Фатєєва, О. Кібенко, В. Борисова. – Х.: Право, 2007. – 500с.
14. Теньков С.О. Коментар судової практики вирішення корпоративних конфліктів. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 368 с.
15. Хорт Ю.В. Статутний капітал акціонерного товариства: захист інтересів учасників акціонерних правовідносин: Монографія / Ю.В. Хорт. – Харків: Вид-во „ФІНН”, 2010. – 276 с.

Тема 4. Інші види організаційно-правових форм суб'єктів господарювання. (для самостійного вивчення)

План.

1. Поняття та ознаки кооперативів. Класифікація кооперативів. Система органів управління кооперативами.
2. Споживчі кооперативи. Поняття, ознаки, система органів управління.
3. Фермерські господарства. Поняття, ознаки, система органів управління.
4. Господарські об'єднання (асоціації, корпорації, консорціуми, концерни).
5. Холдингові компанії.

Нормативно-правові акти:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 18, № 19-20, 21-22. - ст.144.
2. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2004. - № 5. – Ст. 35.
3. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 21.07.2020 р. № 8149-IX // Відом. Верхов. Ради України. – 2020. - № 52. – Ст. 497.
4. Про споживчу кооперацію: Закон України від 10.04.1992 р. // Відом. Верхов. Ради України – 1992 - №30 ст. 414.
5. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. // Відом. Верхов. Ради України – 2003 - №45 ст. 363.
6. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 р. // Відом. Верхов. Ради України – 2006 - №31 - ст.268.
7. Про холдингові компанії в Україні: Закон України від 15.03.2006р. // Відом. Верхов. Ради України. - 2006.- № 34. - ст. 291.

Т е м а 5. Майнова основа господарювання

План

1. Поняття та види майна суб'єкта господарювання.
2. Джерела формування майна суб'єкта господарювання.

3. Правові титули майна суб'єкта господарювання: право власності; право господарського відання; право оперативного управління та інші.
4. Майновий стан та облік майна суб'єкта господарювання. Оцінка майна та майнових прав.
5. Особливості правового режиму державного та комунального майна.
6. Використання об'єктів права інтелектуальної власності у сфері господарювання.
7. Використання природних ресурсів у сфері господарювання.

Задача 20

Комунальна установа “Харківський геріатричний пансіонат ветеранів праці” Харківської обласної ради (далі - КУХГПВТХОР) бере в оренду у Спеціалізованого комунального підприємства по наданню соціальної допомоги мешканцям м. Харкова “Заповіт” нежитлові приміщення 2 поверху № 164, 164- А, розташовані за адресою м. Харків вул. Сумська, 53, які знаходяться на балансі останнього та належать йому на праві господарського відання, на підставі договору, укладеного з Управлінням комунального майна та приватизації Департаменту економіки та комунального майна Харківської міської ради. Майно передається в оренду без проведення аукціону з метою розміщення приміщення моргу для мешканців геріатричного пансіонату.

Через три місяці КУХГПВТХОР передала зазначені нежитлові приміщення в суборенду ТОВ “Лабораторія”.

Чому в даному випадку майно належить СКП по наданню соціальної допомоги мешканцям м. Харкова “Заповіт” на праві господарського відання?

Надайте правову оцінку діям КУХГПВТХОР?

Задача 21

Державне підприємство протягом останніх п'яти років за свої кошти будувало базу відпочинку для своїх працівників у Коробових Хуторах, але в зв'язку зі скрутним фінансовим становищем вирішило продати об'єкт незавершеного будівництва, а отримані кошти направити на погашення заборгованості перед кредиторами, в тому числі і перед працівниками. Юридична служба підприємства повідомила своє профільне міністерство про наявність такого об'єкта, і його було включено в перелік об'єктів, що підлягають приватизації.

Чи буде виконано завдання керівництва підприємства в результаті таких дій юридичної служби? Які об'єкти не підлягають приватизації?

Задача 22

Відповідно до Закону України “Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації” комунальне підприємство “Газета “Вечірні вісті” Запорізької міської ради було переіменовано на комунальне підприємство “Вечірні вісті” Запорізької міської ради, а редакцію газети перетворено членами її трудового колективу у суб'єкт господарювання із збереженням назви, цільового призначення, мови видання і тематичної спрямованості друкованого засобу масової інформації.

31 жовтня 2018 року членами трудового колективу було створено Товариство з обмеженою відповідальністю «Газета «Вечірні вісті», яке відповідно до Статуту не є правонаступником комунального підприємства “Газета “Вечірні вісті” Запорізької міської ради.

Чому ТОВ “Газета “Вечірні вісті” в даному випадку не стало правонаступником

комунального підприємства "Газета "Вечірні вісті" Запорізької міської ради? Чи може і надалі ТОВ «Газета «Вечірні вісті» користуватися майном комунального підприємства "Вечірні вісті" Запорізької міської ради для виробництва друкованої продукції? Якщо так, то яким чином?

Задача 23

Державне підприємство "Укрресурс", яке зареєстроване в м. Харкові, має два цехи в м. Ізюмі Харківської обл. У зв'язку з перепрофілюванням виробництва цехи не використовуються у виробничому процесі державного підприємства. У той же час державне підприємство має борг перед приватним акціонерним товариством "Альвіна". Директор поставив перед юрисконсульту підприємства питання: чи може державне підприємство "Укрресурс" погасити свій борг перед ПАТ "Альвіна" шляхом передачі йому у власність одного з цехів?

Яку відповідь має дати юрисконсульт?

Задача 24

Для виконання фотозйомки між фотографом та моделлю був підписаний реліз. В свою чергу модель домовилась з Товариством з обмеженою відповідальністю "Світ креативу" про розроблення дизайну та оформлення фотозони в стилі епохи Відродження. Після виготовлення фотографій фотограф як рекламу опублікував фотознімки на сторінках у соціальних мережах, зробивши посилання виключно на сторінку моделі. ТОВ "Світ креативу" звернулося до фотографа із вимогою вказати в рекламі їх як розробника дизайну зображеного на фотографіях.

Чи має ТОВ "Світ креативу" висувати такі вимоги? Обґрунтуйте свою відповідь.

Задача 25

Комерційне комунальне підприємство "Лінія" має будинок, який використовується підприємством у його виробничій діяльності. Уповноважений орган місцевого самоврядування, до сфери управління якого входить комунальне підприємство, вилучив із майна підприємства цей будинок та прийняв рішення про його приватизацію.

Чи правомірні дії органу управління? Чи змінилася б відповідь, якщо мова йшла б про некомерційне комунальне підприємство?

Задача 26

Товариство з обмеженою відповідальністю "Меланія" розміщувалося та здійснювало свою діяльність в орендованому будинку, що належало до комунальної власності територіальної громади м. Харкова. 3 жовтня 2018 р. збори учасників ТОВ "Меланія" прийняли рішення про приватизацію цього будинку та внесення у зв'язку з цим учасниками товариства додаткових внесків. З усіх учасників товариства тільки учасник Велічко Т. П., доля якої в статутному капіталі товариства складала 5 відсотків, зробила додатковий внесок у розмірі 100 000 грн. Інші учасники додаткових внесків не зробили.

Після отримання від Велічко Т. П. додаткового внеску товариство "Меланія" уклало з Управлінням комунального майна та приватизації Харківської міської ради договір купівлі-продажу будинку, розрахувалося за нього та зарахувало цей об'єкт нерухомості на баланс ТОВ.

У травні 2019 р. Велічко Т. П. звернулася до товариства з вимогою перерозподілити

частки учасників, стверджуючи, що вона зробила внесок до статутного капіталу товариства і тому її частка тепер складає 95 відсотків. Товариство не погодилось з Велічко Т. П., обґрунтовуючи свою позицію тим, що її гроші були не внеском до статутного капіталу, а були позичені у неї товариством. Велічко Т. П. звернулась до суду.

Яке рішення має винести суддя? Обґрунтуйте Вашу позицію.

Нормативно-правові акти

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. Офіційній Вісник України. 2003. № 11. Ст. 462.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. Офіційній Вісник України. 2003. № 11. Ст. 461.
3. Про приватизацію державного та комунального майна: Закон України від 18.01.2018 № 2269-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 12. Ст. 68.
4. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 10.04.1992 № 2269-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 30. Ст. 416.
5. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006 № 185-V. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 46. Ст. 456.
6. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 № 2658-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 47. Ст. 251.
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 12.07.2001 № 996-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 40. Ст. 365.
8. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 9. Ст. 50.
9. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України від 15.05.2018 № 2415-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 32. Ст. 242
10. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: затв. наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 Офіційній Вісник України. 2014. № 91. Ст. 2627.
11. Про затвердження Порядку відчуження об'єктів державної власності: постанова Каб. Міністрів України від 06.06.2007 № 803 Офіційній Вісник України. 2007. № 43. Ст. 1714.

Література

1. Господарське право: практикум / А. Г. Бобкова (кер. авт. кол) та ін. ; за заг. ред. А. Г. Бобкової. Харків: Право, 2018. 592 с.
2. Захарченко А. М. Управління об'єктами державної власності (господарсько-правові аспекти). монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 452 с.
3. Буюджи Г.А. Траст: історія, сучасність, перспективи. монографія. Київ: Правова Єдність, 2018. 552 с.
4. Особливості оцінки майна та майнових прав: монографія / О. В. Васильєв, Л. І. Піддубна, Л. В. Єфремова та ін. ; за заг. ред. О. В. Васильєва. Харків: ХНЕУ ім. Семена Кузнеця, 2017. 200с.
URL:<http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/18547>
5. Мілаш В. С. Господарське право: навч. посіб. для підгот. до іспитів. 6-те вид., змін. Харків: Право, 2019. 336 с.
6. Швидка Т. І. Господарське право в схемах і таблицях: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 130 с.
7. Вінник О. М. Господарське право: курс лекцій (загальна частина). Київ: Ліра, 2017. 240 с.

**Тема 6. Господарські зобов'язання.
Правове регулювання господарсько-договірних відносин.**

ПЛАН

1. Поняття господарських зобов'язань, їх види та загальна характеристика.
2. Підстави виникнення та припинення господарських зобов'язань.
3. Загальні умови виконання господарських зобов'язань.
4. Передоручення виконання майново-господарських зобов'язань; передача (делегування) прав / повноважень за організаційно-господарськими зобов'язаннями.
5. Поняття та види господарського договору. Характер співвідношення господарського зобов'язання та господарського договору.
6. Істотні умови господарських договорів. Поняття та специфіка захисного застереження.
7. Загальний порядок укладення господарських договорів. Повноваження на укладення договорів від імені господарської організації.
8. Укладення договорів в мережі Інтернет, на публічних торгах (аукціонах), за конкурсом, за рішенням суду тощо.
9. Порядок зміни та розірвання господарських договорів.
10. Недійсність господарських договорів: підстави та наслідки.

Задача 27

У листопаді 2019 р. державне комерційне підприємство «Світанок» (позивач) звернулось з позовом до ТОВ «Мрія» (відповідача) про звільнення орендованого приміщення, у зв'язку з закінченням строку дії договору оренди.

Під час судового розгляду справи були встановлені наступні обставини. 21 січня 2016 року між відповідачем та позивачем було укладено договір оренди, за умовами якого позивач передав, а відповідач отримав в тимчасове користування нежитлове приміщення для розміщення магазину. Термін дії договору за згодою сторін визначено до 21 жовтня 2019 р. За тиждень до закінчення терміну дії договору позивач повідомив відповідача про свій намір використовувати означене нежитлове приміщення для власних потреб, у зв'язку із чим просив відповідача про його звільнення відразу ж після закінчення терміну дії договору оренди. Відповідач відмовився звільняти орендоване приміщення, обгрунтовуючи це тим, що він належним чином виконував свої договірні обов'язки та має намір на укладення договору оренди на новий термін, що є його переважним правом.

Яке рішення має постановити суд? Обгрунтуйте свою відповідь.

Чи може державне підприємство виступати орендодавцем за договором оренди державного майна? Яке державне майно не може бути об'єктом оренди?

Який порядок укладення договору оренди державного майна? Чим відрізняється поновлення (продлонгація) договору оренди від укладення договору оренди на новий термін?

Задача 28

У грудні 2019 р. приватне підприємство «Отек» (позивач) звернулося з позовом до приватного підприємства «Промінь» (відповідача) про стягнення заборгованості за

договором будівельного підряду та сплату штрафних санкцій за прострочення оплати виконаних будівельних робіт.

Під час судового розгляду справи були встановлені наступні обставини. У січні 2018 р. між позивачем та відповідачем був укладений договір будівельного підряду, за умовами якого позивач своєчасно виконав усі передбачені у проектній документації (додаток 1 до договору) будівельні роботи. Факт виконання робіт підтверджується актами здачі-приймання виконаних робіт, підписаними повноважними представниками позивача та відповідача. Утім, незважаючи на прийняття виконаних робіт, відповідачем було здійснено їх часткову оплату, у зв'язку із чим виникла заборгованість.

Рішенням господарського суду у задоволенні позову було відмовлено. Рішення мотивовано тим, що виконання робіт за договором підряду, відповідно до ст. 318 ГК України, повинно проводитись на підставі проектно-кошторисної документації, що є істотною умовою означеного договору. Відсутність цієї умови свідчить про проведення як підрядних робіт, так і їх часткової оплати, без достатньої правової підстави, що вимагає застосування наслідків, передбачених главою 83 книги 5 ЦК України.

Чи є законним рішення суду? Обґрунтуйте свою відповідь.

Які умови є істотними для договору будівельного підряду та якими є наслідки недосагнення згоди сторін з усіх істотних умов такого договору? Які види господарсько-правових санкцій можуть застосовуватися до сторони договору будівельного підряду за неналежне виконання нею договірних зобов'язань?

Чи можлива кваліфікація договору, який вже виконується сторонами, як неукладеного, якщо в договірній документації не зафіксовано одна або декілька договірних умов?

Задача 29

У квітні 2019 р. державне підприємство «Тракторний завод» (позивач) звернулось з позовом до комерційного банку «Стар» (відповідача) про визнання недійсним договору застави, почилаючись на його укладення з порушенням вимог чинного законодавства: по-перше, спірний договір не був нотаріально посвідчений; по-друге, його договірні умови не були узгоджені з органом, уповноваженим управляти відповідним державним майном.

Під час судового розгляду справи були встановлені наступні обставини. 15 березня 2018 р. між позивачем та відповідачем був укладений кредитний договір на суму 500000 грн., із строком повернення – до 15 березня 2019 р. З метою забезпечення виконання зобов'язань позивача за кредитним договором, між ним та відповідачем у цьому ж місяці був укладений договір застави, за яким позивач передав відповідачу у заставу трактори на загальну суму 500000. Однак, оскільки позивач є державним підприємством щодо якого у липні 2018 р. прийнято рішення про приватизацію, відсутність дозволу на продовження дії (подальшу дію) договору застави з боку відповідних органів приватизації, а також ухилення відповідача від нотаріального посвідчення договору, на думку позивача, є підставами для визнання застави недійснимспірною договору.

Чи підлягає позов задоволенню? Обґрунтуйте свою відповідь.

Чи є відсутність з боку відповідного державного органу, уповноваженого управляти державним майном, дозволу на заставу майна державного підприємства підставою для визнання відповідного договору застави недійсним? В якому разі заставодержатель набуває право звернення стягнення на предмет застави? Який порядок реалізації майна державних підприємств, що перебуває в заставі? Чи може бути реалізований у примусовому порядку об'єкт спірного договору застави?

Задача 30

У листопаді 2019 р. ТОВ «Гарант» (позивач) звернулося з позовом до ТОВ «Фенікс» (відповідача) про визнання договору поставки недійсним. Під час судового розгляду справи були встановлені наступні обставини. 1 вересня 2019 р. між ТОВ «Гарант» та ТОВ «Фенікс» був укладений договір, за яким ТОВ «Фенікс» зобов'язалося поставити у відповідній кількості технічний пластик (товар), а ТОВ «Гарант» прийняти і оплатити товар за вказаною у видатковій накладній ціною із застереженням, що така ціна не повинна перевищувати рівня середніх цін на аналогічний товар по Україні.

Виконання договору підтверджено видатковими накладними та актами приймання-передавання, а також проведеною покупцем оплатою на загальну суму 59986 грн. Однак позивач наполягає на визнанні спірного договору недійсним у зв'язку з неприйнятністю визначення ціни товару в односторонньому порядку (згідно з видатковою накладною) на момент виконання договору. Крім того, договір від імені відповідача був підписаний Сотник І. М., яка на момент укладення договору не мала представницьких повноважень на здійснення правочинів від імені відповідача. Рішенням господарського суду у задоволенні позову відмовлено.

Чи є законним судове рішення? Обґрунтуйте свою відповідь.

Чи дотримана у даному випадку письмова форма договору? Які наслідки недотримання письмової форми договору? Хто має право на підписання договорів від імені господарських організацій?

Який порядок встановлення цін в господарських договорах, у тому числі за участю іноземних суб'єктів господарювання? Які наслідки відсутності згоди сторін щодо однієї з істотних умов договору?

Чи може бути визнання договору неукладеним (таким, що не відбувся) одним із способів захисту порушеного права чи інтересу учасника відносин у сфері господарювання?

Задача 31

У листопаді 2019 р. виробничий сільськогосподарський кооператив «Родина» (позивач) звернулось з позовом до виробничого сільськогосподарського кооперативу «Свій дім» (відповідача) про розірвання договору поставки насіння кукурудзи та сої. Під час судового розгляду справи були встановлені наступні обставини. 1 січня 2018 між позивачем та відповідачем був укладений договір, за умовами якого відповідач був зобов'язаний постачати позивачу перед початком посівних сезонів (2019 р. - 2020 р.) посівний матеріал – насіння кукурудзи та сої. У визначений договором термін (за 1 місяць до початку посівного сезону 2019 р.) позивач не отримав насіння кукурудзи та сої, у зв'язку з чим неодноразово звертався до відповідача з вимогами про виконання останнім своїх договірних зобов'язань і був, в кінцевому рахунку, вимушений купувати посівний матеріал у інших суб'єктів господарювання. Тільки після закінчення посівного сезону відповідач повідомив позивача про свою готовність виконати зобов'язання за договором, та відшкодувати понесені позивачем збитки. Утім позивач відмовився від прийняття простроченого відповідачем виконання зобов'язання та направив йому пропозицію про розірвання договору. Відповідач не погодився на розірвання договору, та у своїй відповіді позивачу зазначив, що останній неправомірно відмовляється від прийняття запропонованого ним виконання, оскільки така відмова є оперативно-господарською санкцією, яка не передбачена в укладеному між ними договорі.

Яке рішення повинен постановити суд? Обґрунтуйте свою відповідь.

Які правові наслідки несвоєчасного виконання господарсько-договірного зобов'язання?

Чи правомірною є відмова позивача від прийняття виконання зобов'язання? У яких випадках сторона договору може розірвати договір в односторонньому (позасудовому) порядку?

Чи відноситься передбачений ст. 188 ГК України порядок розірвання господарських договорів до випадків обов'язкового досудового врегулювання договірних спорів, що спричиняє наслідки у вигляді повернення позовної заяви відповідно до приписів п. 6 ч. 5 ст. 174 Господарського процесуального кодексу України?

Нормативно-правові акти:

28. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
29. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
30. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
31. Про концесію: Закон України від 3 жовтня 2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 48. Ст. 325. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-20#n646>.
5. Про угоди про розподіл продукції: Закон України від 14 вересня 1999 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 44. Ст. 391. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1039-14>.
6. Про фінансовий лізинг: Закон України від 16 грудня 1997 р. (в ред. ЗУ від 11 грудня 2003 р.) *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 15. Ст. 231. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80/ed20171208>.
7. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 10 квітня 1992 р. (в ред. ЗУ від 14 березня 1995 р.) *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 15. Ст. 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-12>.
8. Про публічні закупівлі: Закон України від 25 грудня 2015 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 9. Ст. 89. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/922-19>.
9. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 1 липня 2010 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 40. Ст. 524. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.

Література:

1. Мілаш В.С. Захисні застереження в зовнішньоекономічному договорі: монографія. Полтава: АСМІ, 2004. 179 с.
2. Беляневич О.А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти): монографія. К.: Юрінком Інтер, 2006. 592 с.
3. Мілаш В.С. Комерційний договір у контексті сучасних ринкових умов: монографія. Харків: Видавець ФО-П Вапнярчук Н.М., 2007. 440 с.
4. Мілаш В.С. Перспективи модернізації договірних правовідносин у сфері господарювання. Харків: ХНУМГ, 2014. 227 с.
5. Луць В.В. Контракти в підприємницькій діяльності: навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2008. 576 с.

6. Рєзнїкова В. В. Правове регулювання посередництва у сферї господарювання (теоретичнї аспекти): *монографїя*. Хмельницький: Вид-во Хмельницького унїверситету управлїння та права, 2010. 706 с.

7. Мїлаш В. С. Перспективи модернїзацїї договірних правовїдносин у сферї господарювання: *монографїя*. Х.: ХНУМГ і м. О.М. Бекетова, 2014. 227 с.

8. Долгополова Л. М. Укладення договорів на торгах: *монографїя*. Харків: Право, 2014. 184 с.

9. Федорченко Н. В. Договірнї зобов'язання з надання послуг: проблеми теорїї і практики: *монографїя*. К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2015. 328 с.

10. Подцерковний О. П. Грошовї зобов'язання господарського характеру: проблеми теорїї і практики: *монографїя*. К.: «Юстїніан», 2006. 424 с.

11. Бервено С. М. Проблеми договірного права України: *монографїя*. К.: Юрїнком Інтер, 2006. 392 с.

Інтернет - ресурси.

5. Електронний архїв-репозитарїй Нацїонального юридичного унїверситету іменї Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua>.

6. Офіцїйний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.

7. Офіцїйний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.

8. Офіцїйний сайт Нацїональної бїбліотеки України іменї В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

Тема 7. Відповідальність за правопорушення у сферї господарювання

ПЛАН

1. Господарсько-правова відповідальність: поняття, ознаки та принципи.
2. Підстави господарсько-правової відповідальності, її види.
3. Поняття і види санкцій за господарські правопорушення.
4. Відшкодування збитків у сферї господарювання.
5. Штрафнї санкції за порушення господарських зобов'язань.
6. Оперативно-господарські санкції: види та порядок застосування.
7. Адміністративно-господарські санкції.

Задача 32

ТОВ «Арніка» змінило своє місцезнаходження без повїдомлення органу, який проводить державну реєстрацїю юридичних осіб та фізичних осіб підприємців, і ДПІ.

Яка відповідальність передбачена чинним законодавством за порушення порядку державної реєстрацїї змін до установчих документів, зміни місця знаходження суб'єктів господарської діяльності? Які наслідки відсутності суб'єкта господарювання за місцем знаходження, вказаного в Державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб підприємців? Які державнї органи можуть застосовувати стягнення до суб'єктів господарської діяльності за порушення загального порядку реєстрацїї суб'єктів господарської діяльності?

Задача 33

У сїчні 2018 року між Приватним підприємством (ПП) «Глорїя» та ПрАТ «Максі» було укладено договір поставки жіночого одягу на суму 420 тис. грн. На його виконання

постачальник (ПП «Глорія») поставило покупцю (ПрАТ «Максі») визначену договором кількість виробів. Посилаючись на виявлення у частині поставленої продукції прихованих недоліків, ПрАТ «Максі» відмовилося сплатити вартість усіх отриманих товарів і склало в односторонньому порядку акт про недоліки. Не погоджуючись з цими діями, ПП «Глорія» звернулося до суду з позовом про стягнення з покупця (ПрАТ «Максі») вартості поставленого товару, пені за прострочення виконання зобов'язання та річних. Суд при вирішенні спору застосував до спірних правовідносин Інструкцію про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення та виробів народного споживання за якістю, затверджену постановою Державного арбітражу СРСР від 25.04.1966 р. № П–7.

Які нормативні акти передбачають порядок прийому продукції виробничо-технічного призначення та виробів народного споживання за кількістю та якістю? Чи правомірним є застосування судом зазначеної Інструкції, якщо її застосування не було погоджено сторонами у договорі? Яка відповідальність передбачена чинним законодавством за порушення договору поставки в частині несвоєчасної та неякісної поставки, недопоставки продукції? Чи має право господарський суд зменшити розмір штрафних санкцій, передбачених умовами договору поставки, чи звільнити відповідача від відповідальності?

Задача 34

ТОВ «Сигнал» на фасаді будівлі, в якій орендує приміщення під офіс, розташувало банер з назвою товариства, торговим знаком і основними видами діяльності. Розміщення даного банера не було погоджено з органами виконавчої влади. Управління з захисту прав споживачів застосувало до ТОВ «Сигнал» фінансові санкції за порушення законодавства про рекламу.

Чи правомірні дії Інспекції з питань захисту прав споживачів? Чи порушило ТОВ «Сигнал» своїми діями чинне законодавство про рекламу? Яка відповідальність передбачена для суб'єктів господарської діяльності за порушення законодавства про рекламу?

Задача 35

15 січня 2019 р. Приватне акціонерне товариство (ПрАТ) «Дизель» (Україна) у межах укладеного зовнішньоекономічного контракту здійснило попередню оплату компанії «Петролеум» (США) у розмірі 850 тис. доларів США через установу банку. У порушення умов контракту компанія «Петролеум» (США) не здійснила відвантаження оплаченого товару. 15 січня 2020 р. ДФС направила до ПрАТ «Дизель» податкове повідомлення–рішення про застосування пені за несвоєчасне повернення валютної виручки у сумі 25 110 000 грн., еквівалентній 930 тис. доларів США на день прийняття рішення. ПрАТ «Дизель» (Україна) повідомила ДФС, що порушення строків розрахунків відбулося внаслідок виникнення форс-мажорних обставин.

Чи правомірні дії ДФС? Який орган встановлює граничні строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів? Яка відповідальність передбачена чинним законодавством України за порушення строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів? Які підстави для зупинення строків нарахування пені та звільнення від відповідальності за даний вид правопорушень? Що таке форс-мажорні обставини і який порядок їх підтвердження?

Задача 36

ТОВ "Дако" при проведенні своєї господарської діяльності з виробництва і реалізації швейної продукції використовувало товарний знак ТОВ "Лиса". Продукція, що випускалась ТОВ "Дако", не відповідала стандартам якості товарів, які виробляються ТОВ

"Лиса". За неправомірне використання товарного знаку територіальним відділенням Антимонопольного комітету України до ТОВ "Дако" були застосовані фінансові санкції.

Що таке недобросовісна конкуренція та її форми? Які державні органи мають право здійснювати контроль за дотриманням антимонопольного законодавства? Якими нормативними актами передбачена відповідальність за порушення антимонопольного законодавства? Який порядок розгляду справ встановлено за порушення антимонопольного законодавства?

Задача 37

Приватне підприємство "Бузьки" уклало 5 січня 2016 р. з Управлінням комунального майна та приватизації Харківської міської ради договір оренди нежитлової одноповерхової будівлі загальною площею 201 м по вул. Н-ній у м. Харкові для відкриття кафе. З метою створення додаткової зали для VIP клієнтів ПП "Бузьки" здійснило надбудову другого поверху. Будівництво здійснювала будівельна фірма ТОВ "МТМ". При перевірці інспекцією державного архітектурно-будівельного контролю Харківської області був складений акт, в якому зазначені наступні порушення: відсутність проектно-кошторисної документації; відсутність дозволу на будівництво. Управління комунального майна та приватизації Харківської міської ради повідомило, що не надавало дозволу на проведення будівельних робіт, реконструкції та ремонту.

Які державні органи мають право здійснювати державний архітектурно-будівельний контроль? їх компетенція? Якими нормативними актами передбачена відповідальність за порушення законодавства в сфері містобудування? Яка відповідальність підприємств, їх об'єднань, установ та організацій за правопорушення у сфері містобудування? Який порядок видачі дозволу на виконання робіт з нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту, впорядкування об'єктів містобудування, розширення та технічного переоснащення підприємств? Які види господарських санкцій можуть бути застосовані до орендатора? Які види господарських санкцій можуть бути застосовані до виконавця підрядних робіт? Які види господарсько-правових санкцій можуть бути застосовані до орендатора?

Задача 38

ЗАТ "Колос України" (підрядник) за договором підяду з ТОВ "Домашній хліб" (замовник) намолотило 50 т муки із зерна останнього. За умовами договору підрядник зобов'язався зберігати муку в тарних мішках на своєму складі протягом трьох місяців, а замовник зобов'язувався протягом вказаного терміну отримати муку та здійснити її самовивіз. За виконані роботи замовник зобов'язаний сплатити 14 тис. грн у 10-денний строк із моменту закінчених робіт, за зберігання муки сторони визначили плату в розмірі, яка розраховувалася: 30 грн у місяць за 1 м² площі, зайнятої мукою на складі, при умові дотримання встановлених правил штабелювання. Своїх зобов'язань щодо оплати робіт за виконані роботи замовник не дотримався. У результаті дорожньо-транспортної пригоди при взаємодії двох транспортних засобів, які належали підряднику та замовнику, обидві вантажівки отримали значні ушкодження. За результатами висновку органів ДАІ винною особою в скоєнні ДТП визнано водія ТОВ "Домашній хліб". Голова правління ЗАТ "Колос України" направив ТОВ "Домашній хліб" вимогу, в якій зазначив, що не буде видавати муку до тих пір, доки не буде погашена заборгованість за виконані роботи з помелу муки, за зберігання муки та витрати на ремонт вантажівки в розмірі 45 тис. грн відповідно до висновків спеціаліста-товарознавця.

Визначте правову природу відносин, які виникли між сторонами, та охарактеризуйте їх. Яка відповідальність передбачена законодавством за невиконання чи неналежне виконання господарсько-правових зобов'язань? Які способи забезпечення

господарсько-правових зобов'язань Ви обрали б до вказаних договірних відносин? Як співвідносяться оперативно-господарські санкції з категоріями "самозахист цивільного права", "спосіб забезпечення виконання зобов'язань"? Дайте оцінку діям сторін договору та голови правління ЗАТ "Колос України".

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Відом. Верхов. Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Відом. Верхов. Ради України. 2003. № 18. № 19–20. № 21–22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відом. Верхов. Ради України. 2003. № 40 – 44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. Відом. Верхов. Ради України. 2016. № 30. Ст. 542. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19/ed20161005>.
5. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473-VIII. Відом. Верхов. Ради України. 2018. № 30. Ст. 239. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>.
6. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР. Відом. Верхов. Ради України. 1996. № 36. Ст. 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-вр>.
7. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. Відом. Верхов. Ради України. 2001. № 12. Ст. 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#n2>
8. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.1996 р. № 543/96-ВР. Відом. Верхов. Ради України. 1997. № 5. Ст. 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543/96-вр>.
9. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII. Відм. Верхов. Ради України. 1991. № 30. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
10. Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності: Закон України від 23.12.1998 р. № 351-XIV. Відом. Верхов. Ради України. 1999. № 5 – 6. Ст. 44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/351-14/ed20150304>.
11. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 р. № 270/96- ВР. Відом. Верхов. Ради України. 1996. № 39. Ст. 181. URL: <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/270/96-вр>.

Положення про Державну фіскальну службу України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 р. № 236.

Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 227

Література:

Вінник О. М. Господарське право: навч. посіб. 2-е вид., змін. та доповн. К.: Правова єдність, 2008. 766 с.

Господарське право: підручник; за заг. ред. Д. В. Задихайла, В. М. Пашкова. Х.: Право. 2012.

Кологойда О. В. Оперативно-господарські санкції у фондових договірних правовідносинах. *Наук. вісник Ужгородського нац. ун-ту*. 2016. Серія ПРАВО. Випуск 39. Том 1. С. 89 – 92.

Мілаш В. С. Господарське право: курс лекцій: [у 2-х ч. Ч. 1.] - Х.: Право, 2008. 496 с.

Чернодчук В. До питання щодо оперативно-господарських санкцій / В. Чернодчук, Т. Чернодчук // Підприємництво, госп-во і право. 2001. № 3.

Глібко С. В. Пеня за порушення строків розрахунків в зовнішньоекономічній діяльності як адміністративно-господарська санкція // Пробл. законності. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2010. Вип. 109. С. 130 – 140.

Хозяйственный кодекс Украины: Научно-практ. комментарий / Под общ. ред. А. Г. Бобковой. Харьков: Издатель ФЛ-П Вапнярчук. 2008. 1296 с.

Щербина В. Господарсько-правова відповідальність: галузевий підхід, особливості застосування та напрями подальших наукових досліджень. *Вісник Київського нац. ун-ту ім. Т. Шевченка*. Юридичні науки. 2013. № 3(97). С. 10 – 16.

Т е м а 9. Державне регулювання господарської діяльності. Державна регуляторна політика. Засоби державного регулювання. Контроль за здійсненням господарської діяльності.

План

1. Економічна політика держави та її напрями. Форми реалізації державної економічної політики.
2. Поняття, мета та значення державного регулювання економіки. Засоби державного регулювання господарської діяльності.
3. Поняття та сутність державного замовлення як засобу державного регулювання.
4. Поняття та сутність ліцензування як засобу державного регулювання: порядок видачі, переоформлення та анулювання ліцензій.
5. Поняття та зміст стандартизації як засобу державного регулювання.
6. Технічне регулювання у сфері господарювання. Оцінка та підтвердження відповідності як засоби державного регулювання щодо забезпечення якості продукції.
7. Квотування як засіб державного регулювання.
8. Правові джерела регулювання ціноутворення в Україні. Види цін та тарифів, порядок їх встановлення. Відповідальність за порушення законодавства про ціни.
9. Правове регулювання стимулювання господарської діяльності: пільги, гарантії, дотації, компенсації, субсидії. Державна підтримка малого і середнього підприємництва в Україні.
10. Нагляд (контроль) за здійсненням господарської діяльності.

Задача 39

До ТДВ «Мрія» (далі - Товариство) надійшов із НБУ Акт про порушення законів та інших нормативно-правових актів Товариством (далі - Акт). В Акті зазначалося про порушення страховиком ст. 31 Закону України "Про страхування" в частині необхідності встановлення величини резервів незароблених премій залежно від часток надходжень сум страхових платежів (страхових премій, страхових внесків) із відповідних видів страхування у кожному місяці з попередніх дев'яти місяців (розрахунковий період).

Який порядок формування резервів? Які вимоги до розміщення резервних коштів? Яка відповідальність за порушення порядку розміщення резервних коштів?

Задача 40

6 травня 2021 р. НБУ було анульовано ліцензію ПАТ "Моне" (далі - Товариство) та призначено примусову санацію в зв'язку з невиконанням страховиком зобов'язань перед страхувальниками протягом трьох місяців.

Товариство, вважаючи дії уповноваженого органу незаконними, звернулося до адміністративного суду. Позов було мотивовано тим, що страховик належно виконує зобов'язання, а невіплата страхового відшкодування пов'язана з цивільно- правовим спором між страховиком та страхувальниками щодо дійсності правочину.

В якому випадку уповноважений орган має право здійснювати примусові дії щодо страховика? Який порядок проведення примусової ліквідації, реорганізації та санації страховика?

Задача 41

У результаті планової перевірки (інспектування) філії банку групою інспекторів НБУ було виявлено низку порушень банківського законодавства, в тому числі відсутність деяких кредитних справ позичальників та невиконання вимог щодо ідентифікації фізичних осіб при відкритті поточних рахунків, про що була укладена довідка, яку підписав керівник названої групи. Після розгляду цієї довідки групою інспекторів та керівництвом територіального управління НБУ керівником територіального управління НБУ був складений протокол і прийнято рішення про застосування до банку - юридичної особи заходів впливу, а саме видано розпорядження щодо встановлення для банку підвищених економічних нормативів та накладання штрафу на банк - юридичну особу в розмірі одного відсотка від суми зареєстрованого статутного фонду і винесено постанову щодо накладання штрафу на керівника банку в розмірі до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Які заходи впливу може застосовувати до банків НБУ? Чи адекватні застосовані до банку заходи впливу щодо конкретних порушень, які ним були допущені? Які є порушення законодавства при застосуванні зазначених заходів впливу?

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112.
5. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. 2000. № 25. Ст. 195.
6. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. 2016. № 2. Ст. 17.
7. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 2 березня 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 23. Ст. 158.
8. Про стандартизацію: Закон України від 5 червня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 31. Ст. 1058.
9. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15 січня 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 14. Ст. 96.

10. Про ціни і ціноутворення: Закон України від 21 червня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 19-20. Ст. 190.
11. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 6 вересня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. 2005. № 48. Ст. 483.
12. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 р. № 877-V // Відом. Верховної Ради України. 2007. № 29. Ст. 389.
13. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон: Закон України від 13 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 50. Ст. 676.
14. Про державну допомогу суб'єктам господарювання від 01.07.2014 р. // Відом. Верховної Ради України. 2014. № 34. Ст. 1173.
15. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні від 22.03.2012 р // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 3. Ст. 23
16. Про державне регулювання у сфері комунальних послуг від 09.07.2010 р. // Відомості Верховної Ради України. 2010. № 49. Ст. 571.
17. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності від 11.09.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 9. Ст. 79.
18. Про торгово-промислові палати від 02.12.1997 р. // Відом. Верховної Ради України. 1998. № 13. Ст. 52.
19. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 12. Ст. 64.
20. Про публічні закупівлі: Закон України від 25 груд. 2015 р. № 922-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 9. Ст. 89.
21. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листоп. 1993 р. № 3659-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 50. Ст. 472.
22. Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності від 19.05.2011 р. // Офіційний Вісник України. 2011. №45. Ст. 1824.
23. Про перелік органів, що здійснюють ліцензування: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 року № 609.
24. Про Концепцію вдосконалення державного регулювання господарської діяльності: Указ Президента України від 03.09.2007 р. // Офіційний Вісник України. 2007. №66. Ст. 2540.
25. Положення про порядок проведення перевірок додержання законодавства про захист економічної конкуренції : затв. розпорядж. Антимонопол. ком. України від 25 груд. 2001 р. № 182-р. *Офіційний вісник України*. 2002. № 7. Ст. 323.
26. Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України : затв. розпорядж. Антимонопол. ком. України від 23 лют. 2001 р. № 32-р. *Офіційний вісник України*. 2001. № 14. Ст. 622.

Література

1. Барахтян, Н. В.. Ліцензування господарської діяльності як засіб державного регулювання. *Право і суспільство*. 2012. N 3. С. 76-79
2. Гамбург І.А. Зміст технічного регулювання господарської діяльності: теоретичні та правові аспекти. *Економіка та право*. 2012. № 2 С.137-143.
3. Глібко, С. В. Державне регулювання банківської діяльності в системі господарських правовідносин. *Проблеми законності: акад. зб. наук.пр. / відп. ред. В. Я. Тацій ; редкол. В. Тацій [та ін.]. Х. : Нац. юрид. акад. України, 2010. Вип. 110. С. 113-124.*
4. *Господарське право: підручник/ Д.В. Задихайло, В.М. Пашков, Р.П. Бойчук та ін. Х. : Право, 2012. 696 с.*

5. Задихайло Д.В. Держава та економічне ринкове середовище: господарсько-правовий контекст. Вісник академії правових наук. 2005. № 3 (42), С. 149-161.
6. Задихайло, Д. В. Господарсько-правове забезпечення економічної політики держави: монографія. Х. :Юрайт, 2012. 456 с.
7. Задихайло, Д. Державне регулювання ринкових відносин як актуальна юридична проблема. Українське комерційне право. 2005. 6. С. 18-28.
8. Кузьміна М.М. Господарсько-правові засоби забезпечення якості продукції: Монографія. Х.: Вид-во «ФІНН», 2010. 184 с.
9. Ліцензування в Україні. К.: Юрінком Інтер, 2005. 416 с.
10. Мамутов В. Посилення публічних засад у правовому регулюванні господарської діяльності. Право України. 2009. №9, С.83-94.
11. Мамутов, В. Про поєднання державного регулювання і ринкової саморегуляції. Економіка України. 2006. 1. С. 59-65
12. Масляєва К. В. Господарсько-правові засоби державного регулювання діяльності інституційних інвесторів. Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. 2010. № 2 . С.127-135.
13. Мілаш В.С. Господарське право: Курс лекцій: У 2 ч. Ч.1. Х.: Право, 2008. 469 с.
14. Саниахметова Н. Государственное регулирование экономики и предпринимательства. Предпринимательство, хозяйство и право. 2001. №7, С.3-6.
15. Саниахметова Н. Поняття державного регулювання. Українське комерційне право. 2005. №6. С. 10-17.
16. Устименко В., Джабраїлов Р. Засоби державного регулювання господарської діяльності: шлях до посилення соціального ефекту. Юридичний журнал. 2010. №7, С.19-21
17. Шевердіна, О. В. Державне регулювання господарської діяльності: поняття, функції та правові форми впливу. Проблеми законності. Вип. 90. Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого / відп. ред. В. Я. Тацій [та ін.]. 2007. С. 79-86
18. Ямкова І. М. До питання про засоби державного регулювання господарської діяльності громадян в Україні. Форум права. 2011. № 2. С.1068-1073. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=F_P_index.htm_2011_2_175
19. Говорун О. В. Саморегулівні організації в механізмі правового господарського порядку. Дис. ... кандидата юр. наук: 12.00.04. Х. 2021. 204с.

Тема 8. Правове регулювання відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом

План

1. Поняття неплатоспроможності та банкрутства.
2. Учасники у справі про банкрутство.
3. Санація боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство.
4. Судові процедури у справі про банкрутство.
5. Стадії провадження у справі про банкрутство підприємницької діяльності.
6. Мораторій на задоволення вимог кредиторів.
7. Розпорядження майном боржника.
8. Санація в процедурі банкрутства.

9. Ліквідаційна процедура.
10. Черговість задоволення вимог кредиторів.
11. Продаж майна в провадженні справи про банкрутство.
12. Особливості провадження у справах про банкрутство окремих категорій боржників.
13. Відновлення платоспроможності фізичної особи.
14. Наслідки закриття провадження у справі про банкрутство.

Задача 42

1. ТОВ «А» із статутним капіталом 10 млн та майном, яке знаходиться на балансі з оціночним еквівалентом у 4 млн, має дебіторську заборгованість перед ПП «Ф» у розмірі 5 млн грн борг по податках — 270 тис. гривень; борги перед іншими підприємствами — загальна сума 5 млн гривень. Кредитор ПП «Ф» звернувся до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство ТОВ «А».

Хто може звертатися до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство? Які для цього повинні бути підстави? Чи необхідно доводити загрозу неплатоспроможності через наявність безспірних вимог кредиторів, або ж достатньо визнаних самим боржником вимог з підтверджуючими їх обґрунтованість первинними документами? Терміни невиконання боржником вимог кредиторів? Чи має місце відмова в порушенні провадження у справі про банкрутство, якщо не покрито витрати у справі шляхом авансування заявником на депозитний рахунок нотаріуса винагород арбітражному керуючому?

Задача 43

Господарським судом Харківської області було відкрито провадження у справі про банкрутство стосовно підприємства «Алмаз», що знаходиться в Харківській області, за заявою кредитора.

А) Після відкриття провадження у справі про банкрутство судом було обрано арбітражного керуючого у даній справі.

Яким чином обирається арбітражний керуючий? Хто може бути арбітражним керуючим? За яким територіальним принципом обирається арбітражний керуючий? Чи є обмеження щодо кандидатур арбітражних керуючих, внесених в реєстр стосовно певних категорій справ?

Чи може бути одна й та сама особа арбітражним керуючим, розпорядником майна та ліквідатором на різних стадіях провадження у справі про банкрутство? Яким чином відбувається заміна арбітражного керуючого (якщо це можливо)?

Б) Керуючим санацією протягом 6 міс. з дня введення процедури санації не надано суду плану санації.

Які наслідки введення процедури санації?

Хто може бути призначений керуючим санацією і його повноваження?

Що таке «план санації» і яка процедура його затвердження?

Чи має право керуючий санацією здійснювати продаж майна боржника як цілісного майнового комплексу в процедурі санації?

В) При порушенні справи про банкрутство ухвалою господарського суду введена процедура розпорядження майном боржника строком на 15 міс.

Які терміни процедури розпорядження майном боржника і підстави їх розділу?

Основна мета процедури розпорядження майном боржника?

*Які наслідки введення процедури розпорядження майном боржника?
Хто може бути розпорядником майна боржника?*

Задача 44

Після підготовчого засідання Господарським судом було винесено Ухвалу про відкриття провадження у справі про банкрутство.

Які подальші дії повинен зробити суд (де повинно бути оприлюднення? Кому надсилається ухвала? Протягом якого терміну?)

Чи відкривається мораторій на задоволення вимог кредиторів після підготовчого засідання суду, або після попереднього засідання? Які дії заборонено вчиняти протягом дії мораторію на задоволення вимог кредиторів?

Як відбувається виявлення кредиторів, і осіб які мають бажання взяти участь у санації боржника? Що таке комітет кредиторів? Хто входить до його складу?

Чи можуть бути визнані недійсними правочини, які вчинялися протягом останніх трьох років, якщо вони завдали збитків боржнику?

Задача 45

У процедурі продажу майна в провадженні у справі про банкрутство арбітражний керуючий вирішив самостійно розподілити майно між кредиторами відповідно до заборгованостей перед цими кредиторами.

Чи може арбітражний керуючий на власний розсуд розподіляти та задовольняти вимогу кредиторів згідно з ліквідаційною масою? Яким чином повинно відбуватися продаж майна у провадженні справи про банкрутство?

Які є обов'язкові умови продажу майна на аукціоні? Яким чином визначається початкова вартість майна, виставленого на аукціон? Хто є переможцем аукціону?

Чи можливе проведення повторного аукціону, другого повторного аукціону, третього повторного аукціону? Якщо переможця аукціону не було обрано, що відбуваються далі?

Задача 46

ТОВ «Клевер» опинилося у скрутному становищі в наслідок невиконання зобов'язань ТОВ «СЕН» перед ним у розмірі 15 млн. грн. Протягом 10 міс. зобов'язання не виконувалось контрагентом. Статутний капітал ТОВ «СЕН» складає 5 млн. грн. та володіє майном з приблизною ринковою вартістю у 2 млн. грн. Керівництво ТОВ «Клевер» 15 липня звернулось до господарського суду із клопотанням щодо порушення провадження про банкрутство ТОВ «СЕН» у зв'язку з наявною заборгованістю. 16 липня вимоги кредитора задоволені боржником частково, а саме, у розмірі 7 млн. грн. Боржник звернувся до суду із запереченням щодо відкриття провадження про банкрутство. За наявних безспірних вимог кредитора, 28 липня господарським судом винесено ухвалу про порушення провадження у справі про банкрутство ТОВ «СЕН» та в подальшому відкрито ліквідаційну процедуру.

Дайте правову оцінку ситуації. Як зміниться хід розгляду справи у разі часткового виконання зобов'язання перед ініціюючим кредитором? Чи законні дії суду?

Задача 47

Господарським судом у порядку, передбаченому ст. 6 ч. 2, ст. 8 Кодексу України з процедур банкрутства введена судова процедура у справі про неплатоспроможність

фізичної особи – реструктуризація боргів боржника та призначено керуючого реструктуризацією.

Чи має право господарський суд порушувати справу стосовно фізичної особи, яка не є суб'єктом підприємницької діяльності? У яких випадках відкривається зазначена процедура стосовно фізичної особи? Які повноваження та обов'язки керуючого реструктуризацією?

Нормативно-правові акти:

1. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 року № 2597-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 19. ст. 74.
Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Офіц. вісн. України. 2003. №11. Ст. 462.
2. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. Відом. Верхов. Ради України. 2001. № 12. Ст. 64.
3. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р. Відом. Верхов. Ради України. 1996. № 36. Ст. 164.
4. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 р. Відом. Верхов. Ради України. 1993. № 50. Ст. 472.
5. Про природні монополії: Закон України від 20.04. 2000 р. Відом. Верхов. Ради України. 2000. № 30. Ст. 238.
6. Про публічні закупівлі: Закон України від 25 грудня 2015 р. № 922-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 9. Ст.89.
7. Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України від 02.08.2018 №2481-VIII. *Відомості Верховної Ради України*.2014. № 34. ст.1173

Література:

1. Швидка Т. І., Конкурентне право: навч. Посіб. / Т.І. Швидка. Харків: Право. 2019. 96 с
2. Швидка Т. І. Правовий захист економічної конкуренції: навч. Посіб. Х: Юрайт, 2015. 208 с
3. Бакалінська О. О. Конкурентне право :навч. посіб. Київ: КНТЕУ, 2009. 380 с.
4. Валітов С. С. Конкурентне право. *Навчальний посібник*. К.: Юрінком Інтер, 2006. 432 с.
5. Удалов Т. Г. Конкурентне право: навч. посіб. Київ : Школа, 2004. 496 с.
6. Застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства. Збірка наукових статей / За загальною редакцією д.ю.н., судді Верховного Суду С. В. Жукова. К.: Алерта, 2019. 216 с.
7. Джуль В. В. Інститут неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні [Монографія]. Видання друге, виправлене і доповнене. К.: Юридическая практика, 2006. 384 с.
8. Швидка Т. І., Господарське право в схемах і таблицях: навч. посіб. – 2-ге видання, перероблене і доповнене. Харків: Право. 2019. 136 с

Тема 10. Правові засади захисту економічної конкуренції

План

1. Поняття економічної конкуренції.

2. Правовий статус Антимонопольного комітету України, його структура та компетенція.

3. Правопорушення у сфері конкуренції. Монопольне (домінуюче) положення на ринку та зловживання ним.

4. Антиконтурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання. Антиконтурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю.

5. Контроль за узгодженими діями та концентрацією суб'єктів господарювання.

6. Недобросовісна конкуренція та форми її здійснення.

7. Поняття суб'єктів природних монополій та суміжних ринків. Органи, що здійснюють державне регулювання діяльності природних монополій.

Задача 48

Суб'єкти господарювання – приватні підприємства “Вікторія”, “Бікон” та “Торада” здійснювали виробництво будівельних матеріалів. Власники цих підприємств вирішили створили шляхом реорганізації (злиття) ПП “Вікторія”, “Бікон” та “Торада” новий суб'єкт господарювання “ВБТ”, який продовжив займатися виробництвом будівельних матеріалів, та почав займати досить великий сегмент ринку даного товару. Новостворене підприємство почало здійснювати продаж виробленої продукції споживачам за умовою прийняття останніми додаткових зобов'язань, зокрема придбання поряд з необхідними їм товарами, додатково непотрібних.

Чи відбувається у даному випадку порушення законодавства про захист економічної конкуренції (надайте кваліфікацію зазначеним діям), якщо так, то яку відповідальність буде нести правопорушник? Які дії повинно вчинити регіональне відділення Антимонопольного комітету України?

Задача 49

Громадянин А. заснував приватне підприємство з виробництва спецодягу. Його дружина, яка не є приватним підприємцем, неодноразово перешкоджала укладенню договорів між споживачами та іншими виробниками спецодягу, (конкурентами г-на А). Вона поширювала між потенційними споживачами зазначеного товару відомості, які принижували ділову репутацію цих виробників.

Чи має місце у даному випадку недобросовісна конкуренція (якщо так – то надайте кваліфікацію зазначеним діям та визначити хто та яку повинен буде нести відповідальність)?

Задача 50

Антимонопольний комітет України визнав тарифи на перевезення встановлені АТ «Укрзалізниця», яке займає монопольне становище на ринку, такими, що порушують законодавство про захист економічної конкуренції. АТ «Укрзалізниця» наполягає на тому, що може на власний розсуд встановлювати тарифи.

Чи наявні порушення законодавства про захист економічної конкуренції? Чи повноважний АМКУ розглядати питання встановлення тарифів?

Задача 51

Два підприємства, виробники товарів побутової хімії, займали найбільший сегмент даного товарного ринку у відповідному регіоні (разом їх сукупна частка складала 36 %) домовилися про розподіл ринків збуту. Вони на певний період часу встановили ціни

набагато нижче від цін, які склалися на даному товарному ринку, внаслідок чого було витіснено їх конкурентів – малих підприємств.

Чи є дії зазначених підприємств порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, яку назву має це порушення, та який орган повинен винести рішення щодо цього? Який загальний порядок для розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, та якими нормативними актами він регламентується?

Задача 52

ВАТ “Полтаваобленерго” здійснює постачання електричної енергії на підставі відповідної ліцензії.

Чи може такий суб’єкт господарювання за власним бажанням припинити свою діяльність чи зменшити обсяги реалізації електричної енергії, і з чим це пов’язано? Що становить собою природна монополія та суміжний ринок? Що утворює нормативно-правове підґрунтя функціонування ринку електричної енергії?

Задача 53

Підприємство «Фортеця» та Підприємство «Фортеця 1», які займаються виробництвом будівельних матеріалів уклали угоду, відповідно до якої почали здійснювати продаж виробленої продукції споживачам за умовою, що мінімальний розмір партії, для закупівлі, має бути еквівалентним не менше 50 тисячам гривень посилаючись на те, що доставка товарів від меншої суми є не рентабельною.

Чи наявні порушення законодавства про захист економічної конкуренції? Які дії вважаються узгодженими антиконкурентними діями?

Тема 11. Спеціальні режими господарювання (для самостійного вивчення)

План

1. Спеціальні (вільні) економічні зони. Суб’єкти вільної економічної зони (ВЕЗ)
2. Зміст спеціальних режимів вільної економічної зони (ВЕЗ). Договір на реалізацію інвестиційного проекту. Адміністрація вільної економічної зони (ВЕЗ) та її компетенція. Території з пріоритетним розвитком.
3. Особливості правового режиму господарської діяльності. Державно-приватне партнерство як форма спеціального режиму господарювання. Технологічні парки. Порядок здійснення господарської діяльності в умовах воєнного та надзвичайного стану.
4. Спеціальні режими інноваційної діяльності в технологічних парках. Спеціальні режими інвестиційної діяльності в промислових та наукових парках.

Нормативно-правові акти та література:

1. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон : Закон України від 13.10.92 р. № 50 від 15.12.92р.
2. Бринцев О. Вільні економічні зони: Pro et contra. Вісн. Акад. правових наук України. 2006. № 4. С. 137-145.
3. Таран, Л. В. Специальный правовой режим предпринимательской деятельности в свободных экономических зонах Украины (комплексное исследование): монография Харьков : Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2004. 256 с.

4. Буткевич О. В. Ліквідація пільгового режиму господарювання вільних економічних зон України. *Вісн. господар. судочинства*. 2005. № 4. С. 159-164.

5. Зельдина Е.Р. Специальный режим хозяйствования: теоретические вопросы и направления модернизации: Монография. Донецк: ИЭПИ НАН Украины, ООО «Юго-Восток, Лтд», 2007. 327 с.

6. Вакім В. Е. Методологія формування спеціального режиму інноваційної діяльності: постановка проблеми. *Проблеми законності*. Вип. 137. С. 66-74.

7. Косінова К. С. Господарсько-правове забезпечення аутсорсингових відносин у національній економіці: монографія. Харків : Право, 2020. 200 с.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 12. Правове регулювання торговельної діяльності

План

1. Економіко правова природа торгівлі. Господарсько-торгівельна діяльність як різновид господарської діяльності.
2. Торгівельні правовідносини, їх класифікація, форми торговельної діяльності. Джерела правового регулювання торговельної діяльності.
3. Поняття товару та особливості правового режиму обігу окремих його видів.
4. Організовані ринки торгівлі.
5. Державне регулювання і контроль торговельної діяльності.
6. Порядок заняття торговельною діяльністю і правила торговельного обслуговування населення.
7. Порядок обліку торгових операцій. Правове регулювання застосування реєстраторів розрахункових операцій і товарно-касових книг.
8. Правове регулювання торгівлі спиртом, алкогольними напоями, тютюновими виробами.
9. Правове регулювання деяких видів посередницько-торгівельної діяльності: постачання. Енергозабезпечення. Оренда майна, лізинг.

Задача 54

Проаналізуйте, чи є зазначені правовідносини господарсько-торгівельними? Що слід в них змінити, щоб вони підпадали під правове регулювання господарського права:

- a. Продаж овочів та смаженого насіння соняшника на сільському ринку;
- b. Продаж сукні, що не підійшла за розміром на одній з торговельних інтернет-платформ;
- c. Продаж зерна, отриманого у якості компенсації орендної плати за земельний пай;
- d. Купівля П. у аптеці лікарського засобу від головного болю;
- e. Укладення договору постачання лікарських препаратів між аптекою «А+» та фармацевтичною фабрикою;
- f. Прийняття розпорядження фінансовим відділом аптеки «А+» про розподіл лікарських препаратів, що були закуплені поміж філіями даного підприємства.

Дайте визначення господарсько-торгівельної діяльності.

Задача 55

Студент сирота В. у вільний від навчання час здійснює поїздки до Туреччини та скуповує товари народного споживання. Придбані товари спрямовуються в Україну вантажним контейнером із подальшим продажем на ринку м. Харків.

Чи правомірні дії В.?

До якого виду торгівлі відноситься діяльність В.?

Які особливості здійснення торгівлі на ринках?

Задача 56

Приватний підприємець М. здійснює торгівлю побутовою технікою, використовуючи власний сайт. У вересні У року Н., ознайомившись з асортиментом товарів на вказаному сайті, обрав і придбав пілосос. Товар був оплачений і доставлений своєчасно. Однак, отримуючи товар у одного із операторів поштового зв'язку Н. встановив, що колір товару не відповідає вказаному на сайті, в нього виникли сумніви щодо справжності товару, а крім того пілосос був недоукомплектований.

Н. звернувся до підприємця М. з заявою про розірвання договору купівлі-продажу, повернення вартості товару і компенсації витрат на його пересилання. Підприємець відмовився у задоволенні вимог.

Н. звернувся до юридичної клініки НЮУ ім. Я. Мудрого для отримання консультації про захист порушених прав.

Який вид торгівельної діяльності здійснює підприємець Н.?

Який порядок її здійснення?

Вкажіть процедуру розторгнення договору купівлі-продажу при дистанційній торгівлі.

Яка відповідальність суб'єкта підприємницької діяльності за порушення порядку здійснення дистанційної торгівлі?

Задача 57

Надайте юридичну консультацію про порядок торгівлі шампунем власного виробництва; сувенірів народних майстрів; кави кав'ярнею на колесах за двома адресами у м. Харків.

Нормативно-правові акти:

Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/ed20140101#n107>

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print>

Митний кодекс України від 11.07.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4495-17>

Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12/stru>

Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/222-19>

Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80/ed20190101>

Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>

Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23.12.1997 р. № 771/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80>

Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції: Закон України від 14.01.2000 р. № 1393-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1393-14>

Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/922-19>

Правила продажу товарів на замовлення та поза торговельними або офісними приміщеннями: наказ Міністерства Економіки України від 19.04.2007 № 103 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z1181-07>

Порядок провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів: постанова Каб. Міністрів України від 15.06.2006 р. № 833. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/833-2006-%D0%BF>

Правила роздрібної торгівлі нафтопродуктами: затв. постановою Каб. Міністрів України від 20.12.1997 р. № 1442. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1442-97-%D0%BF>

Затвердження переліку професій, виробництв і організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, порядку проведення цих оглядів і видачі особистих медичних книжок: постанова Каб. Міністрів України від 23.05.2001 р. № 559. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/559-2001-%D0%BF>

Правила комісійної торгівлі непродовольчими товарами: затв. наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків України від 13.03.1995 р. № 37. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0079-95>

Правила роздрібної торгівлі непродовольчими товарами: затв. наказом Міністерства економіки України від 19.04.2007 р. № 104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1257-07>

Правила роздрібної торгівлі продовольчими товарами: затв. наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України 11.07.2003 р. № 185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0628-03>

Література:

1. Олефір А. О. Щодо критики системи публічних закупівель (prozorro) // Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина. Харків: Права людини, 2016. С.410-413

2. Полтавський О. Щодо визначення поняття «торговельна діяльність» та її ознак. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 2. С. 19 – 22.

3. Похила Г. Оптова торгівля підакцизними товарами. *Вісник. Право знати все про податки і збори*. 2016. № 38. С. 16 – 20.

Нормативно-правові акти:

Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/ed20140101#n107>

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17/sp:info>

Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30.10.1996 р. № 448/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>

Про депозитарну систему України: Закон України від 06.07.2012р. № 5178-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>

Про цінні папери і фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>

Положення про провадження депозитарної діяльності: затв. Рішенням Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку від 23.04.2013 р. № 735 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1084-13>

Положення про об'єднання професійних учасників фондового ринку: затв. рішенням Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку від 27.12.2012 р. № 1925 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0182-13>

Положення про функціонування фондових бірж: затв. рішенням Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку від 19.12.2006 р. № 1542 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z2082-12>

Порядку та умов видачі ліцензії на провадження окремих видів професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів): затв. рішенням Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку від 14.05.2013 р. № 817 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0854-13>

Про іпотечні облігації: Закон України від 22.12.2005 р. № 3273–IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 16. – Ст. 134.

Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку України: Положення від 23.11.2011 р. № 1063/2011 // Офіційний Вісник України. – 2011. – № 94. – Ст. 3415.

Положення про провадження депозитарної і клірингової діяльності та забезпечення здійснення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів Національним банком України: Постанова Національного банку України від 21.12.2017 № 140 // Офіційний Вісник України. – 2018. – № 7. – Ст. 279.

Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин: Постанова Пленуму Вищого господарського суду від 25.02.2016 № 4 // Вісник господарського судочинства. – 2016. – № 1. – Стор. 72.

Положення про провадження депозитарної діяльності: Рішення НКЦПФР від 23.04.2013 № 735 // Офіційний Вісник України. – 2013. – № 52. – Ст. 1910.

Підручники, навчальні посібники, монографії, статті.

Андрущенко І. Г. Форми та методи державного контролю на ринку цінних паперів // Право України. – 2002. – № 2. – С. 47–49.

Білик О. Структура та механізм функціонування фондового ринку / Олена Білик // Вісник Київського Національного університету ім. Т. Шевченка. Економіка. – 2007. – Вип. 92. – С. 22–24.

Дмитрієва О. Структура фінансових послуг у перехідній економіці // Банківська справа. – 2004. – № 1. – С. 69–75.

Дмитрієва О. Поняття та характеристика ринку фінансових послуг // Банківська справа. – 2004. – № 3. – С. 61–65.

Масляєва К. В. Деякі основні поняття ринку фінансових послуг // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2007. – Вип. 36. – С. 382–389.

Масляєва К. Стратегічні напрями розвитку ринку фінансових послуг // Юридична Україна. – 2007. – № 7. – С. 49–53.

Масляєва К. Специфіка правового статусу органів державного регулювання ринку фінансових послуг України: проблеми та шляхи їх вирішення // Юридична Україна. – 2007. – № 8. – С. 41–45.

Масляєва К. В. Деякі проблеми механізму державного регулювання сучасного ринку фінансових послуг України // Сучасні проблеми юридичної науки та практики : тези доп. та наук. повідомл. всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів. – Х., 2007. – С. 101–104.

Масляєва К. В., Андрійченко Ж. О. Розділ 5. Нормативне забезпечення діяльності з надання фінансових послуг / Управління розвитком ринків фінансових послуг: Монографія / Наук.ред. та кер. кол. авт. д-р екон. наук, проф. Н. М. Внукова. – Харків: АДВА тм, 2009. – С. 116–130.

Мозговий О.М. Фондовий ринок. – К.: 2008.

Кологойда О. В. Правове регулювання фондового ринку України. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 320 с.

Полюхович В. Особливості дослідження фондового ринку через призму його класифікації за критеріями характеристики інструментів обігу // Юридична Україна. – 2008. – № 4. – С. 67–71.

Полюхович В. Застосування системного аналізу при дослідженні господарсько-правового механізму державного регулювання фондового ринку України / Валерій Полюхович // Юридична Україна. – 2011. – № 4. – С. 78–80.

Полюхович В. Державне регулювання фондового ринку України: господарсько-правовий механізм: монографія. – К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2012. - 337 с.

Сутормина В. Н. Правовое обеспечение функционирования финансового рынка в Украине. – К. : Нац. Акад. управления, 1999. – 199 с.

Структура та механізм функціонування фондового ринку / Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка // Вісник КНУ ім. Т.Г. Шевченка. Економіка., Вип. 92, 2007 р.

Ходаківська В. П., Беляєв В. В. Ринок фінансових послуг: теорія і практика : [навч. посіб.]. – К. : ЦУЛ, 2002. – 616 с.

Шестацький О. Становлення фондового ринку України // Банківська справа. – 2010. – № 10.

Шовкопляс Г. М. Сучасні теоретичні аспекти державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2012. №11. С. 93-96.

Шовкопляс Г. М. Контроль як форма державного регулювання ринку фінансових послуг в Україні. Проблеми законності. 2013. №123. С.126-136.

Шовкопляс Г. М. Засади поділу ринку фінансових послуг залежно від системи органів регулювання в Україні та країнах ЄС. Право та інновації. 2014. № 3. С. 105-112.

Шовкопляс Г. М. Аналіз європейських гарантійно-компенсаційних механізмів захисту прав інвесторів на ринках фінансових послуг та впровадження таких механізмів в Україні. Право та інновації. - 2015. - № 3. - С. 22-26 .

Глібко С. В., Шовкопляс Г. М., Ониськів І. О. Актуальні питання правового регулювання ринків фінансових послуг в Україні: монографія. – Х. : Право, 2016. – 186 с.

Шовкопляс Г. М. Щодо визначення ліцензійних умов провадження професійної діяльності на фондовому ринку. Підприємництво, господарство і право. 2016. №10. С. 47-51.

Шовкопляс Г. М. Запровадження міжнародних стандартів регулювання ринків фінансових послуг в Україні: правовий аспект. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 12. С. 107-111.

Шовкопляс Г. М. Реалізація принципів регулювання ринку цінних паперів Міжнародної організації комісій з цінних паперів (IOSCO) та запровадження таких

принципів в Україні. Теорія і практика правознавства: електрон. наук. фахове вид. 2017. Вип. 2 (12). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/101322/99329>.

Borys Yazliuk, Anatolii Hulei, Ruslan Brukhanskyi, Hanna Shovkoplias, Tetiana Shvydka. Basic principles of financial markets regulation and legal aspects of the legislative requirements. Investment Management and Financial Innovations, Volume 15, Issue 1, 2018. P. 337-349.

Щербина В.С. Господарське право: Підручник. К.: ЮрінкомІнтер, 2003. 480 с.

Яценюк А. Фондовий ринок України // Вісник НБУ. – 2009. – № 23.

Рекомендовані інтернет-ресурси

Офіційний портал Верховної ради України [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://rada.gov.ua/>

Офіційний веб-сайт Антимонопольного Комітету України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.amc.gov.ua>

Тема 13. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності

ПЛАН

1. Поняття, ознаки та принципи зовнішньоекономічної діяльності.
2. Види зовнішньоекономічної діяльності.
3. Джерела правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
4. Зовнішньоекономічний контракт: поняття, порядок укладання. Вимоги до форми контракту.
5. Особливості змісту зовнішньоекономічного контракту. Право країни, що визначає права та обов'язки сторін.
6. Базисні умови поставок. Структура та зміст Інкотермс.
7. Платіжні умови та джерела їх регулювання. Захисні застереження.
8. Арбітражна угода (арбітражне застереження). Міжнародний комерційний арбітраж. Порядок розгляду справ інститутами міжнародного комерційного арбітражу.
9. Система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах членства України в СОТ. Ліцензування та квотування ЗЕД.
10. Договір міжнародної купівлі - продажу товарів.
11. Ліцензійні зовнішньоекономічні угоди.
12. Франчайзингові зовнішньоекономічні угоди.
13. Угоди з давальницькою сировиною.

Задача 58

Українське ТОВ «Гамма Плюс» (далі - Покупець) замовило партію діагностичного медичного обладнання на суму 150 тис. доларів США у свого контрагента з Німеччини – фірми “DeltaTech” (далі - Постачальник), який займається виготовленням та реалізацією відповідних медичних приладів. Відповідно до умов контракту, поставка обладнання має бути здійснена за термінами Інкотермс 2010. При цьому контрагенти дійшли домовленості, що Постачальник за свої кошти здійснює доставку та несе всі ризики, пов'язані з доставкою товару в узгоджене місце призначення, а саме, до терміналу ДП «Одеський морський торговельний порт». Також дійшли згоди, що постачальник-

нерезидент не зобов'язаний виконувати митні формальності або сплачувати імпорتنі мита при ввезенні товару.

При цьому, між сторонами виникнув спір з приводу того, хто з них повинен оплачувати розвантаження товару з борту морського судна в терміналі Одеського порту для того, щоб зобов'язання за контрактом вважалися виконаними.

1. Проаналізуйте базисні умови *Правил Інкотермс 2010* та визначте, які саме терміни цих *Правил* мають бути зазначені в контракті, якщо сторони дійдуть згоди, що: 1) товар має розвантажити постачальник; 2) якщо розвантаження має здійснити покупець?

2. Яке правове значення мають правила *“ІНКОТЕРМС”* для зовнішньоекономічного контракту?

3. Проаналізуйте, які умови *“ІНКОТЕРМС”* є найбільш сприятливими для продавця, а які умови для покупця - за наступними критеріями:

а) хто проводить очистку товару для експорту і імпорту, виконує митні процедури і несе пов'язані з цим розходи і ризики?;

б) хто організовує і оплачує перевезення товару, а також несе при цьому ризики загибелі або пошкодження товару?

Задача 59

Філія польської компанії «NovaLine» була зареєстрована як суб'єкт підприємницької діяльності в Україні та протягом останніх двох років систематично займалася діяльністю щодо ввезення на територію України твердотільних комп'ютерних дисків SSD з Китаю, з метою їх подальшого перепродажу та отримання прибутку. Частина дисків ця філія реалізовувала через роздрібний продаж в Україні, а іншу частину відправляла з України до Чехії відповідно до укладеного договору купівлі-продажу з нерезидентом - чеським суб'єктом підприємницької діяльності – фірмою «V.M.».

1. Чи може філія польської компанії «NovaLine» бути суб'єктом господарської діяльності України відповідно до українського законодавства та як правильно кваліфікувати суб'єктний склад договору купівлі-продажу між філією «NovaLine» та чеською фірмою «V.M.»: 1) як угоду між двома іноземними суб'єктами господарювання; чи як договір між українським суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності та іноземним контрагентом?

2. До експортних чи до імпорتنих операцій відноситься ввезення філією NovaLine» дисків: а) в Україну; б) до Чехії.

3. Яким чином визначається така ознака підприємницької діяльності як систематичність?

Задача 60

Суб'єкт підприємницької діяльності АТ «Олія Преміум» уклав договір поставки 30 тон соняшникової олії на загальну суму 489 тис. гривень іноземному контрагенту – австрійській компанії «AGROSINTEZ». Відповідно до умов контракту поставка олії здійснюється рівними партіями щоквартально протягом одного року на умовах EXW Інкотермс 2010. Договір складено англійською мовою, в ньому міститься преамбула із зазначенням повних назв та місцезнаходження контрагентів, предмет договору, кількість та якість товару (олії соняшникової), ціна товару та порядок оплати товару. При цьому, договір містить застереження, що фактична оплата здійснюється в євро.

1. Відповідно до вищевикладеного, чи всі істотні умови містяться в цьому договорі відповідно до вимог законодавства? Які наслідки тягне за собою невідповідність

змісту договору вимогам закону?

2. Чи може в зовнішньоекономічному договорі (контракті) валюта ціни відрізнятися від валюти платежу (валюти фактичного розрахунку)?

3. Які обов'язки продавця і покупця за базисними умовами поставки відповідно до умов цього контракту, зокрема хто відповідає за завантаження товару на транспортний засіб, а також за митне очищення товару для експорту та імпорту?

Задача 61

Українське ТОВ «Мікро Трейдинг» уклало зовнішньоекономічний договір на поставку в Україну електронних приладів для систем протипожежної безпеки з німецькою фірмою «ABC Electronics». В договорі міститься розділ «Урегулювання спорів у судовому порядку», який передбачає наступні умови: невиконання та/або неналежного виконання договору (контракту) будь-якою із сторін договору спір передається на розгляд міжнародного комерційного арбітражу м. Стокгольм, Швеція. При цьому суд має застосовувати матеріальне право України, процесуальне право Німеччини та правила процедури судового регулювання Швеції.

1. Чи буди відповідати українському законодавству застосування норм права різних країн в зовнішньоекономічному договорі, стороною якого є суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності України? Які нормативні акти регулюють це питання?

2. Яке правове значення має інститут міжнародного комерційного арбітражу? Чи буде рішення, яке винесе міжнародний комерційний арбітраж Стокгольму мати остаточний характер для вирішення спору за цим контрактом?

Нормативно–правові акти:

1. Господарський кодекс України :Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV/ Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст.144. База даних «Законодавство України». URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 22.11.2019).

2. Цивільний кодекс України :Закон України від 16 січня 2003 р.№ 435-IV /Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст.356.База даних «Законодавство України». URL:<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/435-15>(дата звернення: 22.11.2019).

3. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112.База даних «Законодавство України». URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 22.11.2019).

4. Митний кодекс України:Закон України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48. Ст. 552. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 22.11.2019).

5. Віденська конвенція про право міжнародних договорів. Дата підписання : 23 травня 1969 р. Дата набуття чинності : 27 січня 1980 р. Дата підписання Україною : 6 листопада 1982 р. Дата приєднання для України : 14 квітня 1986 р. (в складі СРСП). Дата набуття чинності для України : 13 червня 1986 р. База даних «Законодавство України». URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_118 (дата звернення: 22.11.2019).

6. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 р. Дата набрання чинності: 1 січня 1988 р. Дата приєднання для України : 23 серпня 1989 р. Дата набрання чинності для України: 1 лютого

1992 р. База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_003(дата звернення: 22.11.2019).

7. Конвенція про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах. Дата прийняття: 18 березня 1970 р. Дата приєднання України: 19 жовтня 2000 р.(із заявами та застереженнями). Дата набуття чинності для України : 21 липня 2001 р. База даних «Законодавство України». URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/995_922 (дата звернення: 21.11.2019).

8. Конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень. Дата підписання: 10 червня 1958 р. Дата набуття чинності: 7 червня 1959 р. Дата набрання чинності для України: 8 січня 1961 р. База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_070 (дата звернення: 21.11.2019).

9. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 р. № 959-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12> (дата звернення: 22.11.2019).

10. Про міжнародний комерційний арбітраж: Закон України від 24 лютого 1994 р. № 4002-XI. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12> (дата звернення: 22.11.2019).

11. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 № 2709-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2709-15>(дата звернення: 22.11.2019).

12. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21 червня 2018 р. № 2473-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>(дата звернення: 22.11.2019).

13. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19 березня 1996 № 93/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>(дата звернення: 22.11.2019).

14. Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності: Закон України від 23 грудня 1998 р. № 351-XIV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/351-14> (дата звернення: 22.11.2019).

15. Про обіг векселів в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2374-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2374-14> (дата звернення: 22.11.2019).

16. Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту: Закон України від 22.12.1998 № 330-XIV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-14> (дата звернення: 23.11.2019).

17. Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту: Закон України від 22.12.1998 № 331-XIV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-14> (дата звернення: 23.11.2019).

18. Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті: Постанова Кабінету Міністрів України; Національний банк від 21 червня 1995 № 444 / Кабінет Міністрів України, НБУ. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/444-95-%D0%BF> (дата звернення: 22.11.2019).

19. Інструкція про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів : Постанова Правління Національного банку України від 12 листопада 2003 № 492 / Національний банк України. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03> (дата звернення: 22.11.2019).

20. Про затвердження Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів): Наказ Мінекономіки та з питань європ. інтеграції від 06.09.2001 № 201 /

Мінекономіки та з питань європ. інтеграції. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0833-01> (дата звернення: 22.11.2019).

21. Порядок ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 № 428 / Кабінет Міністрів України. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/428-2012-%D0%BF#n12> (дата звернення: 22.11.2019).

22. Правила Інкотермс 2010 (Incoterms 2010) / публікація Міжнародної торгової палати. База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988_014 (дата звернення: 23.11.2019).

23. Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів (Правила від 01.01.2007 № 600), публікація Міжнародної торгової палати. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN32072.html (дата звернення: 21.11.2019).

24. Міжнародні правила по інкасо (багатостороння угода від 01.01.1996 № 522), публікація Міжнародної торгової палати. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/MU96447> (дата звернення: 21.11.2019).

Література:

1. Господарське право : підручник / Д. В. Задохайло та ін. ; за заг. ред. Д. В. Задохайла. Харків : Право, 2012. 696 с.

2. Мілаш В. С. Господарське право : навч. посіб. для підгот. до іспитів. Харків : Право, 2019. 336 с.

3. Мілаш В. С. Господарське право у 2 ч. : курс лекцій. Харків : Право, 2008. Ч. 2. 336 с.

4. Швидка Т. І. Господарське право в схемах і таблицях : навч. посіб. Харків : Право, 2019. 136 с.

5. Подцерковний О. П. Господарське право : підручник. Одеса : Фенікс, 2018. 616 с.

6. Вінник О. М. Господарське право : навчальний посібник. К. : Правова єдність, 2009. 766 с.

7. Щербина В. С. Господарське право: підручник. Київ: ЮрінкомІнтер, 2013. 636 с.

8. Правове регулювання зовнішньоторговельної діяльності в умовах реалізації інтеграційних прагнень України: монографія / за ред. О.О. Ашуркова; НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень. Чернігів : Десна Поліграф, 2015. 392 с.

9. Основи зовнішньоекономічної діяльності : навчальний посібник. Київ-Катовіце : Центр учбової літератури, 2016. 289 с.

10. Міжнародне приватне право: навч. посіб. / За ред. С. Г. Кузьменка. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 316 с.

11. Міжнародне приватне право : навч. посіб. / В. М. Гайворонський та ін. ; за заг. ред. В. М. Гайворонського, В. П. Жушмана. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 368 с.

12. Інкотермс 2020 (Incoterms 2020). *International Chamber of Commerce, Ukraine* : веб-сайт. URL: <http://iccua.org/chomu-inkoterms/> (дата звернення: 24.11.2019).

13. Нові правила Інкотермс 2020. *Департамент з підвищення конкурентоспроможності регіону Харківської обласної державної адміністрації* : веб-сайт. URL: <http://www.compet.kh.gov.ua/ukr/2443-novi-pravila-inkoterms-2020> (дата звернення: 24.11.2019).

Т е м а 14. Правове регулювання ринків фінансових послуг

П Л А Н

1. Поняття та види фінансових послуг.

2. Поняття ринків фінансових послуг. Поняття фінансової операції та її ознаки.

3. Функції та компетенція спеціально уповноважених органів з регулювання ринків фінансових послуг (Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Національного Банку України).

4. Коло суб'єктів, які мають право надавати фінансові послуги. Реєстрація та ліцензування діяльності фінансових установ. Суміщення надання певних видів фінансових послуг.

5. Законодавчі засади запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом.

6. Система та суб'єкти фінансового моніторингу.

Задача 62

66. Виробничо-комерційна фірма (ВКФ) надала позику за рахунок власних коштів фізичній особі - працівнику фірми на умовах строковості та платності. Районна державна податкова інспекція звернулася до господарського суду з позовом про визнання недійсним договору позики, оскільки ВКФ не мала права надавати фінансові позики (без реєстрації у якості фінансової установи та отримання відповідної ліцензії).

Яке рішення повинен винести суд?

Задача 63

Холдингова компанія за перше півріччя 2021 року двічі надавала своєму дочірньому підприємству безпроцентну поворотну фінансову допомогу для забезпечення обіговими коштами. Безпроцентна поворотна фінансова допомога за перший квартал 2021 року на момент здійснення в березні місяці цього року камеральної податкової перевірки не була повернута. Державна податкова інспекція (ДПІ) прийшла до висновку, що: холдингова компанія здійснює діяльність з надання фінансових послуг без відповідної реєстрації та ліцензії; у статуті холдингової компанії такий вид діяльності, як надання поворотної фінансової допомоги відсутній. У зв'язку з наведеним та за результатами зустрічної податкової перевірки дочірнього підприємства ДПІ звернулася до адміністративного суду про визнання угод поворотної фінансової допомоги недійсними, направила повідомлення до Національного банку України про виявлені порушення.

Визначте поняття фінансова установа, фінансові послуги та їх ознаки, фінансові активи

Який порядок реєстрації фінансових установ? Які види діяльності фінансових установ підлягають ліцензуванню?

Які заходи впливу за порушення порядку надання фінансових послуг можуть застосовуватися до фінансових установ та їх посадових осіб?

Чи є надання поворотної безпроцентної фінансової допомоги діяльністю з надання фінансових послуг на ринку фінансових послуг?

Чи правомірні висновки та дії ДПІ? Яке рішення повинен прийняти суд?

Задача 64

ТОВ "Октопус" займається будівництвом багатоквартирних житлових будинків. Має намір продовжувати свою діяльність із залученням коштів фізичних та юридичних осіб. Юрист товариства вважає, що у даному випадку необхідно застосовувати механізми залучення коштів визначені Законом України "Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю" та законодавства про фінансові послуги, оскільки ТОВ "Октопус" фактично буде надавати фінансові послуги із управління грошовими коштами фізичних осіб, не маючи статусу фінансової

установи. Директор товариства хоче отримати роз'яснення від уповноваженого державного органу.

Які механізми визначені законом можуть використовуватися для залучення коштів фізичних і юридичних осіб для будівництва житла?

Визначте поняття інституційних інвесторів та види?

Визначте поняття цільових облигацій, їх види та порядок емісії?

Проведіть розмежування між ФФБЖ і ФОН.

Визначте поняття інститутів спільного інвестування та їх види.

До якого органу має звертатися директор за роз'ясненням? Підготуйте проект відповіді на запит.

Задача 65

До адвоката звернулися особи, що мають намір створити ломбард з наступними запитаннями:

- яку організаційно-правову форму їм краще обрати?
  - які заборони чи обмеження законодавством встановлені для засновників ломбарду?
  - які вимоги законодавства до виду та змісту установчих документів?
  - чи можуть вони передбачити в установчих документах, крім послуг про надання кредитів, інші види діяльності, зокрема операції щодо збереження майна та скупки виробів із дорогоцінних металів, здійснення валютно-обмінних операцій?
  - який їм, як засновникам, необхідний початковий капітал для створення ломбарду?
  - який порядок створення та реєстрації ломбарду?
- Надайте консультацію.*

Задача 66

До страхової компанії звернувся потенційний клієнт із метою страхування життя. Клієнт попросив у працівника страхової компанії ознайомити його з фінансовою звітністю компанії за останні десять років, переліком нерухомого майна, що їй належить, переліком акціонерів та керівників компанії (голови та членів правління, керівників структурних підрозділів) із зазначенням їх паспортних даних, номерів телефонів та місця проживання. Потенційний клієнт мотивував свою вимогу тим, що договір страхування життя є довгостроковим і він має зібрати максимум відомостей про компанію, її акціонерів та керівників для того, щоб бути впевненим у її добропорядності та надійності.

Як має діяти працівник страхової компанії?

Задача 67

Представники Держфінмоніторингу здійснили перевірку оператора однієї із державних лотерей. Під час перевірки було виявлено, що не виконуються вимоги Закону України " Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення ", а саме оператор не має у своїй структурі спеціального підрозділу з питань фінансового моніторингу. Оператор стверджував, що він не має статусу фінансової установи і тому не є суб'єктом первинного фінансового моніторингу.

Чи правильним є твердження оператора?

Які санкції або заходи впливу можуть бути застосовані до оператора лотереї у випадку порушення ним законодавства?

Задача 68

Представники НБУ здійснили планову виїзну перевірку (інспекцію) кредитної спілки "Швидка допомога". Перевіркою було виявлено наступні порушення: невідповідність головного бухгалтера спілки встановленим професійним вимогам; недотримання спілкою фінансових нормативів діяльності та невідповідність договорів про надання кредитів вимогам законодавства про фінансові послуги та Закону України "Про захист прав споживачів".

Визначте правовий статус кредитної спілки, види її діяльності.

Які економічні та організаційні вимоги встановлені законодавством до діяльності кредитних спілок?

Які заходи впливу можуть бути застосовані до кредитної спілки?

Задача 69

Керівництво заводу по розливу безалкогольних напоїв з метою розширення бізнесу на основі комерційної концесії прийняло рішення про забезпечення своїх користувачів спеціальними виробничими технологічними лініями (імпортним обладнанням) на основі фінансового лізингу. Керівник заводу звернувся до адвоката для з'ясування наступних питань:

Поняття фінансового лізингу, особливості його правового регулювання і договірне забезпечення.

Порядок надання послуг фінансового лізингу. Чи підлягає такий вид діяльності ліцензуванню?

Які права та обов'язки лізингодавця та лізингоодержувача?

Чи має право завод здійснювати операції фінансового лізингу?

Чи потрібно реєструвати завод як фінансову установу чи проходити інші види реєстрації?

Нормативно-правові акти

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Офіц. вісн. України. — 2003. — № 11. — Ст. 461.

Господарський кодекс України від 16.01.03 р. // Там же. — 2003. — № 11. — Ст. 462.

Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. // Там же. — 2001. — № 32. — Ст. 1457.

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 вересня 2019 року № 79-ІХ // Там же. — № 84, стр. 9, стаття 2827

Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. // Там же. - 1999. - № 24. - Ст. 1087.

Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. // Офіц. вісн. України. - 2001. - № 1 - 2. - Ч. 1. - Ст. 1. П

Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків: Закон України від 30.10.1996 р. №448/96-ВР// Відомості Верховної Ради України від 17.12.1996 — 1996 р., № 51, стаття 292.

Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-ІV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 31, ст. 268

Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 6 грудня 2019 року № 361-IX // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020, № 25, ст.171.

Про інститути спільного інвестування: Закон України від 5 липня 2012 року № 5080-VI // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 29, ст.337.

Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю: Закон України від 19.06.2003 р. // Відом. Верхов. Ради України. — 2003. — № 52. — Ст. 377.

Про фінансовий лізинг: Закон України від 4 лютого 2021 року № 1201-IX// Офіційний вісник України офіційне видання від 23.03.2021, — 2021 р., № 22, стор. 9, стаття 976, код акта 103469/2021.

Про кредитні спілки: Закон України 20 грудня 2001 року № 2908-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 15, ст.101

Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 року № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 18, ст. 78.

Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 9 липня 2003 року № 1057-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 47-48, ст.372.

Положення про Державний реєстр фінансових установ: затв. розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28.08.2003 р. № 41 // Офіц. вісн. України. — 2003. — № 38. — Ст. 2048.

Про забезпечення здійснення повноважень та виконання функцій з державного регулювання та нагляду у сфері ринків фінансових послуг з питань ліцензування та реєстрації: Постанова Національного банку України; Перелік від 25.06.2020 № 83.

Положення про надання окремих фінансових послуг юридичними особами — суб'єктами господарювання, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами: затв. розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 22.01.2004 р. № 21 // Там же. — 2004. — № 16. — Ст. 1128.

Про затвердження Положення про порядок надання фінансових послуг ломбардами: розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 26.04.2005 р. // Офіц. вісн. України. - 2005 р. - № 21.

Про затвердження Положення про встановлення обмежень на суміщення діяльності фінансових установ з надання певних видів фінансових послуг: розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 08.07.2004 р. // Там же. - 2004 р. - № 30.

Положення про здійснення установами фінансового моніторингу: Постанова Правління Національного банку України від 28.07.2020 № 107. // Там же. — 2020 р., № 68, стор. 45, стаття 2203, код акта 100507/2020.

Положення про організацію, проведення та оформлення результатів інспекційних перевірок учасників ринків небанківських фінансових послуг: Постанова Правління Національного банку України 26.02.2021 № 22 // Офіційний вісник України від 02.04.2021 — 2021 р., № 25, стор. 179, стаття 1216, код акта 103686/2021.

Про затвердження Положення про визначення умов провадження діяльності з надання фінансових послуг, здійснення яких потребує відповідної ліцензії (ліцензійних умов): Постанова Національного банку України; Положення, Форма типового документа, Заява, Опис від 30.03.2021 № 27.

Про затвердження Положення про встановлення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від здійснення діяльності учасниками ринку небанківських фінансових послуг, їх суспільну важливість, на підставі яких визначається періодичність проведення планових інспекційних перевірок, та порядок їх застосування: Постанова Національного банку України; Положення, Критерії від 11.12.2020 № 157.

Про затвердження Положення про здійснення установами фінансового моніторингу: Постанова Національного банку України; Положення, Порядок, Заходи, Критерії, Лист, Повідомлення, Форма типового документа від 28.07.2020 № 107.

Про затвердження Положення про застосування Національним банком України заходів впливу до установ за порушення законодавства з питань фінансового моніторингу: Постанова Національного банку України; Положення від 28.07.2020 № 106.

Про затвердження Положення про порядок організації та здійснення нагляду у сфері фінансового моніторингу, валютного нагляду, нагляду з питань реалізації і моніторингу ефективності персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій): Постанова Національного банку України; Положення, Форма типового документа, Перелік від 30.06.2020 № 90.

Про забезпечення здійснення повноважень та виконання функцій з державного регулювання та нагляду у сфері ринків фінансових послуг з питань порядку розкриття інформації та складання звітності учасниками ринків фінансових послуг: Постанова Національного банку України; Перелік від 25.06.2020 № 84.

Література

1. Господарське право: Підручник / [Ю.Є. Атаманова, Р.П. Бойчук, С.В. Глібко ін.]; За заг. ред. Д.В. Задихайла, В.М. Пашкова. – Х.: Право, 2012. – 696с.
2. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / [О.А. Беянович, О.М. Вінник, В.С. Щербина та ін.]; За заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини. – 3-тє вид., переробл. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 816с.
3. Господарське право України : підручник : у 2 ч. Ч. 1 / [Андрєєва О. Б., Жорнокуй Ю. М., Гетманець О. П. та ін.]. – 2-ге вид., зі змін. та випр. – Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. – 324 с.
4. Мілаш В. С. Господарське право: курс лекцій: [у 2-х ч. Ч. 1.] / В. С. Мілаш. - Х.: Право, 2008. - 496 с.
5. Актуальні питання правового регулювання ринків фінансових послуг в Україні : монографія / С. В. Глібко, Г. М. Шовкопляс, І. О. Ониськів. – Х. : Право, 2016. – 186 с.
6. Масляєва К. В. Господарсько-правове забезпечення функціонування ринку фінансових послуг України / К. В. Масляєва. - Х.: ФІНН, 2010 р. - 176 с.
7. Масляєва К. Специфіка правового статусу органів державного регулювання ринку фінансових послуг України: проблєми та шляхи їх вирішення / К. Масляєва // Юрид. Україна. - 2007. - № 8. - С. 41 - 45.

Тема 15. Правове регулювання банківської діяльності

П Л А Н

1. Поняття банківської системи України, її структура.
2. Національний банк України: функції та повноваження. Нормативне, індикативне та адміністративне регулювання банківської діяльності.
3. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб: функції та повноваження.
4. Правовий статус банку. Порядок створення та ліцензування банку.
5. Система банківських операцій (послуг), їх регулювання.
6. Банківські рахунки та їх види. Порядок відкриття та закриття банківських рахунків, права і обов'язки сторін по договору банківського рахунку.
8. Правові основи безготівкових розрахунків в народному господарстві. Розрахунково-касове обслуговування та його зміст.
9. Кредитні операції банків. Види банківського кредиту (банківської позики).

10 . Депозитні операції банків. Інші операції банків.

Задача 70

Департамент ліцензування Національного банку України відмовився погодити статут та перших осіб створюваного банку у формі акціонерного товариства з наступних підстав:

- у найменуванні банку не зазначено тип акціонерного товариства;
- у статуті банку зазначений засновник, якому на момент погодження статуту не виповнилося 18 років;
- у статуті банку зазначений засновником з часткою у 20% іноземний банк з реєстрацією в Берліні (Німеччина);
- на погодження керівника банку запропонована кандидатура особи, яка має вищу юридичну освіту, але не має економічної освіти;
- на погодження головного бухгалтера банку запропонована особа, яка має економічну освіту, 10 років стажу на посаді головного бухгалтера комерційного підприємства, 1 рік – на посаді бухгалтера банку; щодо цієї особи порушувалася кримінальна справа за ч.1 статті 286 КК України.

В якій організаційно-правовій формі можуть створюватися банки, охарактеризуйте їх?

Які вимоги до змісту статуту банку?

Які вимоги до засновників банку?

Хто відноситься до керівників банку та які вимоги до них?

Який порядок створення, реєстрації та ліцензування банку, погодження статуту та керівників банку?

Оцініть дії Департаменту ліцензування Національного банку України.

Задача 71

У положенні про філію банку було відсутнє право філії на здійснення такої банківської операції, надання якої має банк, як залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України. Але в довіреності на керівника філії було передбачено повноваження на здійснення угод, пов'язаних з цією операцією, і філія здійснювала такі угоди і операції, відображаючи їх на своєму балансі на підставі укладених керівником угод.

Який порядок надання права банку на здійснення нового виду діяльності або надання нового виду фінансових послуг?

Який порядок визначення видів діяльності, що можуть здійснювати відокремлені структурні підрозділи банку?

Яку відповідальність несе керівник філії, філія банку і банк за здійснення таких операцій?

Чи можуть бути визнані угоди, які уклалися під час здійснення залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України, недійсними і на якій підставі?

Задача 72

У договорі на розрахунково-касове обслуговування було передбачено, що у випадку відсутності операцій по рахунку на протязі трьох місяців рахунок закривається банком. У банку (АКБ) було прийнято розпорядження про закриття рахунку клієнта після відсутності операцій по рахунку на протязі трьох місяців, а кошти, що залишалися на рахунку, було відправлено за вирахуванням оплати вартості розрахунково-касового обслуговування, яку банк списав на свою користь, на інший рахунок клієнта в іншому

банку, про який в банку (АКБ) була наявна інформація в справі по відкриттю рахунка. Але ці кошти з іншого рахунка клієнта в законному порядку були списані на підставі платіжної вимоги в рахунок погашення його боргів. Клієнт звернувся з позовом до банку (АКБ) про відшкодування шкоди у розмірі коштів, які було перераховано з рахунка.

Визначте поняття та види банківських рахунків, договори, які опосередковують відкриття та ведення таких рахунків?

Дайте характеристику договору на розрахунково-касове обслуговування (договору банківського рахунку)?

Який порядок відкриття та закриття поточних рахунків ФОП та господарських організацій-юридичних осіб?

Чи правомірні дії банку щодо закриття рахунку клієнта? Чи має право банк самостійно списувати кошти в рахунок оплати розрахунково-касового обслуговування клієнта, якщо має, то на яких умовах?

Який збиток поніс клієнт? Надайте обґрунтовану відповідь із відображенням умов, які необхідно виконати банку із метою недопущення спору.

Задача 73

У банк надійшов запит про надання інформації про рух коштів на рахунку фізичної особи — не суб'єкта підприємницької діяльності, підписаний директором Харківського територіального управління НАБУ і скріплений гербовою печаткою цього органу.

Чи має право банк надати відповідь на такий запит?

Яким правоохоронним органам України банк повинен надавати відповідь на оформлені за установленою формою запити?

Задача 74

Між банком та акціонерним товариством (далі — АТ) був укладений кредитний договір про надання кредиту траншами (частинами) на протязі десяти днів після надання заявок АТ на перерахування траншів. Банк виконував перерахування несвоєчасно. АТ у зв'язку з несвоєчасним одержанням коштів зазнало збитків у своїй виробничій діяльності і не змогло повернути кредит та проценти. Суд задовольнив позов банку про стягнення з АТ кредиту, процентів та пені тільки в частині стягнення кредиту, відмовив у стягненні процентів та пені.

Обґрунтуйте законність прийнятого судом рішення на підставі норм законодавства.

Задача 75

Товариство з обмеженою відповідальністю (далі — ТОВ) — резидент одержало позику в іноземній валюті від нерезидента. Банк зарахував іноземну валюту на рахунок ТОВ, яке використало іноземну валюту в Україні у відповідності з законодавством. Під час повернення позики банк відмовив ТОВ у перерахуванні іноземної валюти нерезиденту, посилаючись на відсутність реєстрації контракту. ТОВ звернулося з позовом до господарського суду з вимогою зобов'язати банк перерахувати іноземну валюту ТОВ за контрактом нерезиденту.

Який порядок отримання кредитів в іноземній валюті від нерезидентів?

Чи є і які порушення законодавства наявні у діях банку та ТОВ?

Яке рішення повинен прийняти суд? Обґрунтуйте відповідь.

Задача 76

Банк звернувся до суду з позовом про розірвання договору споживчого кредиту та стягнення суми кредиту, процентів та пені з наступних підстав:

- позичальник своєчасно не перераховував всю суму чергових платежів за користування споживчим кредитом продовж трьох місяців;
- платежів здебільшого вистачало на покриття процентів за користування кредитом, пені з несвоєчасне повернення кредиту, комісійного платежу за обслуговування кредиту, сама сума наданого кредиту погашалась в незначних розмірах в порушення умов договору.

Суд задовольнив позов банку до позичальника про розірвання договору споживчого кредиту на підставі того, що умовами договору споживчого кредиту передбачено право дострокового його розірвання у разі систематичного прострочення сплати позичальником чергових платежів, але відмовив банку у стягненні кредиту, процентів та пені з поручителя у зв'язку з визнанням кредитного договору розірваним, а сам договір поруки укладався не банком, а кредитним агентом.

Що таке споживчий кредит, порядок його укладання та виконання?

Підстави та порядок розірвання договору споживчого кредиту?

Поняття та види кредитних посередників?

Чи є розірвання кредитного договору на таких умовах законним?

Які підстави для припинення поруки?

Чи законне рішення суду? Обґрунтуйте відповідь.

Задача 77

До банку звернувся представник іноземної компанії з метою відкрити рахунок для формування статутного капіталу ТОВ, що створюється цією іноземною компанією. Працівник банку перевіряв комплект наданих документів та додатково запросив у представника статут іноземної компанії, а також відомості про всіх її учасників, а якщо такі учасники є юридичними особами, то також про їх учасників (паспортні дані, місце проживання, копії паспортів). Представник іноземної компанії відмовився надавати зазначені документи, оскільки їх надання не передбачене "Інструкцією про порядок відкриття рахунків у національній та іноземній валюті", затвердженою рішенням НБУ. Працівник банку відмовив у відкритті рахунку.

Чи правомірними були дії працівника банку?

Нормативно-правові акти

Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. // Офіц. вісн. України. - 2001. - № 1 - 2. - Ч. 1. - Ст. 1.

Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. // Там само. - 1999. - № 24. - Ст. 1087.

Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 6 грудня 2019 року № 361-IX // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020, № 25, ст.171.

Про споживче кредитування: Закон України від 15 листопада 2016 року № 1734-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 1, ст.2.

Про організацію формування та обігу кредитних історій: Закон України від 23 червня 23 червня 2005 року N 2704-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, N 32, ст.421

Про платіжні системи та переказ грошей в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. // Там само. - 2001. - № 20. - Ст. 828.

Про платіжні послуги: Закон України від 30 червня 2021 року № 1591-IX // Офіційний вісник України від 13.08.2021. — 2021 р., № 62, стор. 82, стаття 3876, код акта 106369/2021. (Набрання чинності - 01.08.2021; введення в дію – 01.08. 2022р.)

Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 р. № 4452-УІ // Голос України. — 2012. — № 51 від 21.03.2012 р.

Про валюту і валютні операції: Закон України від 4 липня 2018 року № 2473-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 30, ст.239.

Про обіг векселів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. // Офіц. вісн. України. — 2001. — № 17. — Ст. 731.

Положення про ліцензування банків: Постанова Правління Національного банку України 22.12.2018 № 149 // Офіц. вісн. України. —2019 р., № 12, стор. 149, стаття 435.

Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: затв. Постанова Правління Національного банку України 29.12.2017 № 148 // Офіц. вісн. України. — 2018 р., № 10, стор. 49, стаття 369.

Інструкція про ведення касових операцій банками в Україні: Постанова Правління Національного банку України 25.09.2018 № 103 // Офіц. вісн. України. — 2018 р., № 84, стор. 52, стаття 2775.

Правила визначення платіжних ознак та обміну банкнот, розмінних та обігових монет національної валюти України: затв. Постан. Правл. Нац. банку України 03.12.2018 № 134 // Офіц. вісн. України. — 2019 р., № 8, стор. 93, стаття 272.

Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: затв. Постан. Правл. Національного банку України 21.01.2004 № 22 // Офіц. вісн. України. — 2004 р., № 13, стор. 110, стаття 908.

Інструкція про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів: затв. Пост. Правл. Нац. банку України 12.11.2003 № 492 // Офіц. вісн. України. —2003 р., № 51, том 1, стор. 316.

Положення про порядок емісії електронних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням: затв. Пост. Правл. Нац. банку України 05.11.2014 № 705 // Офіц. вісн. України. —2014 р., № 99, стор. 285, стаття 2918.

Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: затв. Пост. Правл. Нац. банку України 30.06.2016 № 351 // Офіц. вісн. України. — 2016 р., № 61, стор. 128, стаття 2101.

Положення про структуру валютного ринку України, умови та порядок торгівлі іноземною валютою та банківськими металами на валютному ринку України : затв. Пост. Правл. Нац. банку України 02.01.2019 № 1 // Офіц. вісн. України. — 2019 г., № 13, стр. 153, стаття 477.

Положення про здійснення операцій із валютними цінностями: затв. Пост. Правл. Нац. банку України 02.01.2019 № 2 // Офіц. вісн. України. —2019 р., № 13, стор. 160, стаття 478.

Положення про транскордонне переміщення валютних цінностей: затв. Пост. Правл. Нац. банку України 02.01.2019 № 3 // Офіц. вісн. України. — 2019 р., № 13, стор. 171, стаття 479.

Положення про планування та порядок проведення інспекційних перевірок : затв. ПП НБУ №276 від 17.07.2001 р. (у редакції постанови

Правління Національного банку України 28.12.2017 № 145.) // Офіц. вісн. України. — 2018 р., № 10, стор. 36, стаття 368.

Інструкція про порядок регулювання діяльності комерційних банків: затв. ПП НБУ № 368 від 28.08.2008 р. // Офіц. вісн. України. — 2001 р., № 40, стор. 83, стаття 1813.

Література

Господарське право: Підручник / [Ю.Є. Атаманова, Р.П. Бойчук, С.В. Глібко ін.]; За заг. ред. Д.В. Задихайла, В.М. Пашкова. — Х.: Право, 2012. — 696с.

Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / [О.А. Беяневич, О.М. Вінник, В.С. Щербина та ін.]; За заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини. — 3-тє вид., переробл. і допов. — К.: Юрінком Інтер, 2012. — 816с.

Банківське право України: навч. посіб. / кол. авт.: А. М. Жуков, А. Ю. Іоффе, В. Л. Кротюк та ін.; за заг. ред. А. О. Селіванова. - К.: Вид. Дім "Ін Юре", 2000. - 384 с.

Костюченко О. А. Банківське право: навч. посіб. / О. А. Костюченко. - 2-е вид., переробл. і доповн. - К.: МАУП. - 2000. - 240 с.

Закон України "Про банки і банківську діяльність": наук.-практ. комент. / за заг. ред. В. С. Стельмаха. - К., 2006. - 520 с.

Вінник О. М. Господарське право: курс лекцій / О. М. Вінник. - К.: тіка, 2004. - 624 с.

Мілаш В. С. Господарське право: курс лекцій: [у 2-х ч. Ч. 1.] / В. С. Мілаш. - Х.: Право, 2008. - 496 с.

Глібко С. В. Питання правового регулювання договорів, пов'язаних з відкриттям рахунків в банках / С. В. Глібко // Вісн. Акад. прав. наук України. - 2004. - № 1. - С. 73 - 80.

Глібко С. В. Особливості господарсько-правового регулювання споживчого кредитування / С. В. Глібко // Пробл. законності. - Х.: Нац. юрид. акад. України, 2008. - Вип. 98. - С. 45 - 54.

Хаб'юк О. Банківське регулювання та нагляд через призму рекомендацій Базельського комітету : монографія / О. Хаб'юк. — Івано- Франківськ : Вид-во ОППО; Снятин : Вид-во "Прут- Принт", 2008. — 260с.

Реверчук С. К. Банківська система : підручник / С. К. Реверчук. — Київ : Ліра-К, 2014. — 400 с.

Міщенко В. І. Банківський нагляд / В. І. Міщенко, А. П. Яценюк, В. В. Коваленко. — Київ: Знання, 2004. — 406 с.

Любунь О. С. Банківський нагляд: підручник / О. С. Любунь, К. Є. Раєвський; Мін-во освіти і науки України. — 2-е вид., перероб. — К. : ЦНЛ, 2005. — 416 с.

Т е м а 16. Правове регулювання страхової діяльності

(для самостійного вивчення)

П л а н

1. Поняття страхування та його види.
2. Поняття, види та функції страхової діяльності. Принципи здійснення страхової діяльності.
3. Джерела правового регулювання страхової діяльності в Україні.
4. Державне регулювання та нагляд за здійсненням страхової діяльності. Пруденційний нагляд. Компетенція уповноважених органів у сфері нагляду за здійсненням страхової діяльності.
5. Суб'єкти ринку страхових послуг. Правове становище страховиків. Класифікація страховиків. Державна реєстрація страховиків.
6. Правове становище страхових посередників на страховому ринку України. Страхові брокери. Страхові та перестрахові брокери, їх реєстрація. Страхові агенти.

7. Об'єднання страховиків. Ліга страхових організацій України. Моторне (транспортне) страхове бюро України. Ядерний страховий пул. Товариства взаємного страхування.

8. Особливості правового регулювання діяльності іноземних страховиків в Україні.

9. Договір страхування: поняття, форма, істотні умови договору страхування. Треті особи в договорі страхування. Вигодонабувач, застрахована особа. Поліс страхування.

Нормативно-правові акти

Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Офіц. вісн. України. — 2003. — № 11. — Ст. 462.

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Там же. — 2003. — № 11. — Ст. 461.

Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. // Голос України. — 1996. — № 68.

Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. // Офіц. вісн. України. — 2001. — № 32. — Ст. 1457.

Кодекс торговельного мореплавства від 23 травня 1995 року // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 47–52. — Ст. 349.

Повітряний Кодекс України від 19 квітня 2011 року № 3393-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 48–49. — Ст. 536.

Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 31–32. — Ст. 263.

Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення: Закон України від 13 грудня 2001 року №2893-III // Відомості Верховної Ради України. — 2002. - №14. – ст.96

Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 року № 1629-IV// Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 29. — Ст. 367.

Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів : Закон України від 1 липня 2004 року №1961-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 1. — Ст. 1.

Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 2 березня 2015 року № 222-VIII // Відомості Верховної Ради України. — 2015. — № 23. — Ст. 158.

Питання проведення обов'язкового державного страхування за деякими видами: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2007 року №1372 // Урядовий кур'єр. — 2007. — № 230.

Про затвердження Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті: : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 серпня 1996 р. N 959 // Урядовий кур'єр від 2.09.1996.

Про забезпечення здійснення повноважень та виконання функцій з державного регулювання та нагляду у сфері ринків фінансових послуг з питань ліцензування та реєстрації: Постанова Національного банку України; Перелік від 25.06.2020 № 83.

Про затвердження Положення про визначення умов провадження діяльності з надання фінансових послуг, здійснення яких потребує відповідної ліцензії (ліцензійних умов): Постанова Національного банку України; Положення, Форма типового документа, Заява, Опис від 30.03.2021 № 27.

Про обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 червня 2003 року № 953 // Офіційний вісник України. — 2003. — № 26. — Ст. 1280.

Про порядок провадження діяльності страховими посередниками: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1996 року № 1523 // Зібрання постанов Уряду України. – 1996. – № 21. – Ст. 590.

Про товариство взаємного страхування: Тимчасове Положення, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 1 лютого 1997 року № 132 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 6. – Ст. 65.

Про затвердження Порядку та вимог щодо здійснення перестраховання у страховика (перестраховика) нерезидента: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 лютого 2004 року №124// Офіційний вісник України. – 2004. – № 5. – Ст. 242.

Про затвердження вимог до гарантійного депозиту філії страховика-нерезидента : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 19 вересня 2006 року № 6244 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 41. – Ст. 2768.

Про затвердження Положення про державний реєстр фінансових установ : Розпорядження державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28 серпня 2003 року № 41 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 38. – Ст. 2048.

Про затвердження Положення про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів і ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28 травня 2004 року № 736 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 26. – Ст. 1721.

Про затвердження Порядку ліквідації філій страховиків-нерезидентів : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 7 грудня 2006 року № 6504 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 3. – Ст. 108.

Література

Господарське право: Підручник / [Ю.Є. Атаманова, Р.П. Бойчук, С.В. Глібко ін.]; За заг. ред. Д.В. Задихайла, В.М. Пашкова. Х.: Право, 2012. 696 с.

Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / [О.А. Беянович, О.М. Вінник, В.С. Щербина та ін.]; За заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини. 3-тє вид., переробл. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2012. 816с.

Правове регулювання страхової діяльності : навч. посіб. / О. П. Гетманець, О. М. Шуміло, Т. В. Колеснік та ін. ; за ред. О. П. Гетманець, О. М. Шуміла. К.: Хай-Тек Прес, 2014. 400 с.;

Господарське право України: підручник: у 2 ч. Ч. 1 / [Андрєєва О. Б., Жорнокуй Ю. М., Гетманець О. П. та ін.]. 2-ге вид., зі змін. та випр. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. 324 с.

Страхове право: навч. посіб. / за ред. Ю. О. Заїки. К.: Істина, 2004. 192 с.

Чапичадзе Я. А. Правовое регулирование страховой деятельности в Украине: учеб. пособ. / Я. А. Чапичадзе. — Харьков: Апекс+, 2004. — 416 с.

Літвінова О. В. Правовий статус вигодонабувача у відносинах страхування вантажу // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 565–570 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-1/12lovvcv.pdf>.

Майданик Р. А. Страхування зобов'язань з надання медичної допомоги. К.: Алерта, 2013. 80 с.

Семенова К. Г. Договір перестраховання: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Х., 2007. 193 с.

Тема 17. Правове регулювання інвестиційної діяльності

План

1. Поняття та зміст інвестиційних правовідносин. Учасники інвестиційних правовідносин.

2. Поняття та форми реалізації інвестиційної політики держави.
3. Засоби державного регулювання інвестиційної діяльності. Правові режими інвестиційної діяльності. Форми участі держави в інвестиційних правовідносинах.
4. Поняття та види інвестиційної діяльності. Некомерційне інвестування.
5. Поняття, ознаки та класифікація інвестиції як правової категорії.
6. Договори інвестиційного характеру: правова природа, ознаки, суттєві умови, види.
7. Правові особливості договору державно-приватного партнерства та концесійної угоди.
8. Правове регулювання іноземного інвестування.
9. Поняття спільного інвестування, особливості та класифікація інститутів спільного інвестування. Форми та засоби державного регулювання інститутів спільного інвестування.

Задача 78

Корпорація «ДентСплай» (США) та компанія «Альфа» (Німеччина) створили Товариство з обмеженою відповідальністю «СтомаДент» по виробництву стоматологічного обладнання.

З метою організації виробництва Корпорація «ДентСплай» внесла до статутного капіталу інтелектуальну власність (технологію виробництва). Компанія «Альфа» внесла до статутного капіталу технологічне обладнання.

Після першого року діяльності Корпорація «ДентСплай» та компанія «Альфа» внесли до установчого договору зміни, згідно яких зазначили, що технологія є спільним внеском, а обладнання є внеском до статутного капіталу Корпорації «ДентСплай». Після трьохрічної діяльності ТОВ «СтомаДент» один із її учасників – Корпорація «ДентСплай» - вирішив вийти із складу учасників та вимагав повернути його внесок, тобто технологічне обладнання в натурі, що було задоволено товариством. Але митні органи відмовили в оформленні вивозу іноземної інвестиції.

Чи правомірною є відмова митних органів в оформленні вивозу інвестицій?

Охарактеризуйте правовий режим іноземних інвестицій.

В чому полягають гарантії в разі припинення інвестиційної діяльності; гарантії переказу доходів, прибутків та інших сум у зв'язку з іноземними інвестиціями; гарантії використання доходів, прибутків та інших коштів, одержаних від іноземних інвестицій на території України.

Задача 79

Анатолій, 14 років, заробив президентську стипендію та вніс її як вклад до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю. Борис, 15 років, створив комп'ютерну програму та вирішив здійснити права на її використання з метою отримання прибутку. Микола, 16 років, розпорядився своїм заробітком зробивши банківський вклад на депозит. Наталя, 17 років, вийшла заміж і купила акції на вторинному ринку. Володимир, 17 років, зайнявся комерційним посередництвом. Сергій, 18 років, купував нерухомість на Кіпрі.

1. Чи міг кожен з них вчиняти відповідні дії?
2. Хто з них є інвестором?

Задача 80

Між ТОВ Науково-виробнича Фірма "Альфа" (сторона-1) та Дочірньою компанією Національної акціонерної компанії "Нафтогаз України" (сторона-2) та ТОВ "Сіріус" (сторона-3) укладено додаткову угоду до договору про спільну інвестиційну та виробничу діяльність, в якій сторони домовилися, що сторона-1 та сторона-2 надають стороні-3 повноваження і права представляти інтереси спільної діяльності та вчиняти дії від імені спільної діяльності у взаємовідносинах з будь-якими державними органами і органами місцевого самоврядування, банками, нотаріальними конторами, органами, підприємствами, установами та організаціями в Україні і поза її межами незалежно від форми власності, фізичними особами, в тому числі (але не виключно) у податкових, правоохоронних і судових органах України і інших держав з питань, що стосуються спільної діяльності за цим договором, діяти у зазначених взаємовідносинах виключно на підставі цього договору без надання стороною-1 та стороною-2 відповідних окремих довіреностей.

Відповідно до цієї домовленості ТОВ "Сіріус" уклало договір з ТОВ "Альянс" про поставку природного газу.

Пізніше між ТОВ "Сіріус" (первісний кредитор) та ТОВ "Сіріус" як Оператором спільної діяльності за договором про спільну інвестиційну та виробничу діяльність (новий кредитор) укладено договір про відступлення права вимоги боргу, відповідно до умов якого первісний кредитор передає новому кредитору, а новий кредитор приймає право вимоги, що належить первісному кредитору і стає кредитором за договором купівлі-продажу природного газу, укладеним між первісним кредитором та ТОВ "Альянс".

ТОВ "Альянс" звернулося до суду про визнання договору про відступлення права вимоги недійсним.

Суд першої інстанції дійшов висновку, що дії ТОВ "Сіріус" правомірні, адже воно діяло при укладенні договору відступлення права вимоги як комерційний представник.

Чи правомірне рішення суду?

Які повноваження представника в договорі про спільну інвестиційну діяльність?

Чим відрізняються представництво повноважень за договором про спільну інвестиційну діяльність та комерційне представництво?

Задача 81

Громадянин Туреччини, що хоче створити в Україні підприємство з іноземними інвестиціями, звернувся до юридичної компанії за консультацією щодо того, чи можна визнати його депозитний вклад, розміщений у Приватбанку в іноземній валюті, іноземною інвестицією в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України. Також його цікавить чи є договір цільового банківського вкладу однією з форм іноземного інвестування, відмінною від здійснення інвестицій іноземним інвестором, без створення юридичної особи на підставі договорів про спільну інвестиційну діяльність із суб'єктами господарської діяльності України?

Чи підлягає державній реєстрації як іноземна інвестиція інвестиційний банківський вклад, розміщений ним у банку України на підставі договору цільового банківського вкладу?

Задача 82

Громадянин Польщі Якубовський А. та фізична особа-підприємець Скоробогач В. уклали договір спільної діяльності, згідно з яким вони об'єднали свої вклади та створили фотостудію у місті Харкові з метою отримання прибутку.

При цьому Якубовський А. ввіз як внесок обладнання, а Скоробогач В. вклав гроші та право оренди нежилорого приміщення, пристосованого для фотостудії.

Через два роки після початку спільної діяльності громадянин Польщі вирішив продати свою частку іншій особі, а отримані від продажу кошти та свою частину прибутку репатріювати в Польщу. Однак:

1) Уповноважений банк відповів, що не здійснить переказ грошей в Польщу, доки він не надасть довідку податкового органу про сплачений їм в Україні податок на прибуток (доходи) і індивідуальну ліцензію НБУ.

2) відповідний орган Державної митної служби України вимагає сплатити ввізне мито на обладнання, що було ввезено два роки тому за договором спільної діяльності.

3) Скоробогач В. звернувся до суду про визнання договору купівлі-продажу частки недійсним, тому що Якубовський А. не отримав його дозвіл на вчинення відчуження.

1. Чи правомірні дії органу Державної митної служби, банку та Скоробогача В.?
2. Яке рішення має прийняти суд та які його правові наслідки?
3. Де буде оподатковуватися прибуток Якубовського А. (в Україні, в Польщі або там і там одночасно)?

Нормативно-правові акти

Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. №436-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. №11. Ст. 462. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. *Відомості Верховної Ради*. 1991. №47. Ст. 646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996 р. №93/96 ВР. *Відомості Верховної Ради*. 1996. №19. Ст. 80. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/93/96-вр>

Про захист іноземних інвестицій на Україні: Закон України від 10.09.1991 р. №1540а-XII. *Відом. Верхов. Ради України*. 1991. № 46. Ст. 616. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540a-12>

Про інститути спільного інвестування: Закон України від 15.03.2001 р. №2219-III. *Відомості Верховної Ради*. 2001. №21. Ст. 103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>

Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2010. № 40. Ст. 524. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

Про концесію: Закон України від 03.10.2019 №155-IX. *Офіційний вісник України*. 2019. №84. Ст. 2840. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-20>

Про загальні засади створення та функціонування спеціальних (вільних) економічних зон: Закон України від 13.10.1992 № 2673-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 50. Ст. 676. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2673-12>

Література

Інноваційне інвестування в Україні: проблеми правового забезпечення: монографія/ за наук. ред. Д. В. Задихайла. Харків: Юрайт, 2013. 536 с.

Шишка Р. Б. Інвестиційне право України: посібник. Київ: Ліра, 2015. 328с. URL:<http://lira-k.com.ua/preview/12166.pdf>

Смітюх А. В. Правові основи інвестиційної діяльності: навч. посіб. Київ: Істина. 2013. 420 с.

URL:http://fs.onu.edu.ua/clients/client11/web11/metod/epf/legal_reg_investment_activity.pdf

Вінник О. М. Інвестиційне право: навч. посіб. Київ: Правова єдність. 2009. 616 с.

Тема 18. Правове регулювання інноваційної діяльності в Україні

План

1. Інноваційна політика держави. Національна інноваційна система.
2. Засоби державного регулювання інноваційної діяльності. Пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні.
3. Поняття, ознаки інноваційної діяльності.
4. Інновація як об'єкт інноваційної діяльності, види інновацій. Технологія, інноваційний продукт, інноваційна продукція. Трансфер технологій.
5. Суб'єкти інноваційної діяльності. Інноваційні підприємства.
6. Правовий режим інноваційної діяльності технологічних та наукових парків.
7. Правові форми комерціалізації інноваційних продуктів: договори на створення та реалізацію науково-технічної продукції, договори передачі майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, ліцензійні договори.

Задача 83

У рамках договору про співробітництво між науково-дослідною фірмою „К” (далі – НДФ „К”), виробничим підприємством „N” (далі – ВП „N”) та корпорацією „А” розробляються нові високочастотні антени (далі – ВЧА). Згідно з умовами договору основні обов'язки між сторонами розподіляються наступним чином:

- НДФ „К” проводить дослідження та здійснює розробку ВЧА, оформлює технічну документацію на них;
- ВП „N” готує дослідні зразки та проводить їх випробування, організовує випуск пробних партій товару, а пізніше буде займатися й масовим виробництвом товару та його реалізацією;
- корпорація „А” фінансує весь проект шляхом надання кредиту під реалізацію зазначеного проекту, на умовах забезпечення його повернення майновими правами на об'єкти інтелектуальної власності, що створюватимуться у зв'язку з реалізацією проекту, а також корпоративними правами НДФ „К”, що пов'язані із володінням останньою 51-відсотковим пакетом акцій ВП „N”.

Сторони домовилися, що всі питання, пов'язані з реалізацією проекту, ними вирішуються спільно, простою більшістю голосів.

На чергових зборах представників сторін ВП „N” та корпорацією „А” було запропоновано провести патентування розробки. НДФ „К” в цілому ідея підтримана, але на її думку, праволодільцем у заяві, а потім і в самому патенті має бути зазначена саме НДФ „К”, оскільки вона є безпосереднім розробником ВЧА. ВП „N” та корпорація „А” з такою позицією не погодились, зазначаючи, що в частині доручення НДФ „К” провести наукове дослідження та розробку ВЧА у рамках договору про співробітництво вони виступають як замовники щодо проведення необхідної науково-дослідної роботи. На цій підставі ВП „N” та корпорація „А” наполягали, що за умови відсутності у договорі про співробітництво інших положень права інтелектуальної власності на розробку належать ним спільно.

Для погодження розбіжностей сторони прийняли рішення звернутися до юридичної консультації для з'ясування правової сторони їхнього спору.

Дайте мотивовану відповідь юриста та запропонуйте можливі шляхи вирішення розбіжностей сторін.

Чи змінилась би відповідь у разі, якщо НДФ “К” було розроблене технічне рішення щодо нового продукту та способу його використання до укладення договору про спільну діяльність?

Задача 84

Засноване у 2015 р. ТОВ “N” займається виробництвом свердел підвищеної стійкості шляхом використання іонно-плазмового напилення, на метод здійснення якого одним із засновників підприємства громадянином А. у тому ж році отриманий деклараційний патент на винахід. Використання даного методу напилення ТОВ “N” здійснює на підставі передання засновником А. всіх майнових прав на цей винахід як вкладу до статутного фонду товариства.

ТОВ “N” вдалося налагодити серійне виробництво свердел, а також ним надаються послуги з встановлення, обслуговування та адаптації свердел до конкретних виробничих та технічних умов замовників.

У червні 2018 р. учасник (засновник) А. подав заяву про вихід зі складу товариства. При цьому в заяві містилось прохання на виділ належної йому частки у майні товариства в натуральній формі, тобто повернути йому майнові права на деклараційний винахід у зв’язку з наміром перетворити деклараційний патент у повний.

Але на загальних зборах товариства у такому проханні А. було відмовлено. Таке рішення загальних зборів було обґрунтовано тим, що А. не має права на отримання належної йому в майні ТОВ “N” частки в натуральній формі. Крім того, само товариство як володар патенту зазначеного деклараційного винаходу має намір подати заявку до патентного відомства про проведення кваліфікаційної експертизи для отримання патенту на винахід. Тому мова може йти лише при виплату А. належної йому грошової компенсації.

А. звернувся із позовом до суду із проханням визнати за ним право на отримання належної йому в майні ТОВ “N” частки в натуральній формі і примусити товариство повернути йому майнові права інтелектуальної власності на деклараційний винахід.

Вирішійте спір по суті.

Як має бути вирішена аналогічна ситуація, якщо передаються як вклад до статутного фонду господарського товариства передається право використання об’єкта права інтелектуальної власності певними способами за умовами ліцензійного договору?

За яких умов може бути реалізовано право передачі майнових прав на об’єкти інтелектуальної власності до статутних фондів (капіталів) господарських товариств, та які правові наслідки такого правочину щодо режиму використання такого об’єкта?

Задача 85

У березні 2017 р. між науково-виробничим об’єднанням „N” (далі – НВО „N”) та АТ “Інноваційна компанія” був укладений інноваційний договір.

Відповідно до умов договору НВО „N” отримує від АТ інноваційну позику у суму 2 500 000 грн. на реалізацію інноваційного проекту. Позика надається протягом календарного року частинами згідно з календарним планом, який міститься у додатку до договору. Перша частина позики у сумі 500 000 грн. має бути перерахована АТ на рахунок НВО „N” у II кварталі 2012 р. Повернення наданої позики відповідно до умов договору також має відбуватися рівними частинами у сумі 500 000 грн. щоквартально, починаючи з II кварталу 2013 р., за рахунок доходу від реалізації інноваційної продукції, а в разі затримки перерахування сум термін виконання інноваційного проекту продовжується на термін затримки.

АТ у вересні 2017 р. в односторонньому порядку відмовилось від виконання своїх зобов'язань за інноваційним договором, припинивши фінансування проекту.

У зв'язку з припиненням АТ подальшого фінансування проекту НВО „N” не здійснив своєчасного повернення першої частини позики, вважаючи, що за таких обставин строк виконання інноваційного договору продовжується на строк прострочення, а тому відповідно продовжився і строк повернення інноваційної позики.

У жовтні 2018 р. АТ подало до господарського суду позов до НВО „N” про стягнення заборгованості у сумі 1 000 000 грн. основного боргу та штрафних санкцій. НВО „N” у свою чергу подало зустрічний позов про відшкодування 980 000 грн. прямих збитків та 390 600 грн. збитків у вигляді недержаних доходів, заподіяних у зв'язку з припиненням подальшого фінансування інноваційного проекту.

Яке рішення по цій справі має прийняти господарський суд? Вирішіть спір по суті.

Задача 86

ТОВ «Z» засновано за участю наукового співробітника Київського політехнічного інституту (далі – КПІ), вкладом до статутного капіталу якого стали майнові права на об'єкт авторського права – монографічну працю „Нові модифікації гідравлічних насосів для металургійної галузі”, автором якого він є.

Протоколом загальних зборів ТОВ «Z» було затверджено рішення про подання до органу управління наукового парку „Київський політехнічний інститут” (далі – НП „КПІ”) інноваційного проекту „Поставлення на виробництво нової модифікації гідравлічних насосів” з метою наступного укладення з НП „КПІ” договору про партнерство. Метою такого рішення було отримання ТОВ „Z” податкових та митних пільг, якими користуються учасники технологічних парків відповідно до ЗУ „Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків”.

ТОВ „Z” звернулось до органу управління НП „КПІ” із заявою про подання до державної реєстрації інноваційного проекту „Поставлення на виробництво нової модифікації гідравлічних насосів” у з метою отримання для його реалізації пільгових умов спеціального режиму інноваційної діяльності, передбачених ЗУ „Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків”. На таку пропозицію орган управління НП „КПІ” повідомив, що на НП „КПІ” не розповсюджується спеціальний режим інноваційної діяльності, передбачений для технопарків, а тому ТОВ „Z” не може отримати пільгові умови такого режиму для реалізації інноваційного проекту.

ТОВ „Z” звернулось із запитом до Міністерства юстиції України з питанням дати роз'яснення щодо режиму господарювання наукового парку та його партнерів, а також розповсюдженням на них положень ЗУ „Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків”.

Проаналізуйте відмінності правового статусу таких спеціальних суб'єктів інноваційного ринку, як технопарки та наукові парки, за вітчизняним законодавством.

Надайте відповідь на такий запит і визначте особливості режиму інноваційної діяльності наукового парку.

Задача 87

Три програмісти бажають створити ІТ компанію. Окрім самостійних розробок комп'ютерних програм, вони планують залучати сторонніх програмістів, графічних редакторів та інших фахівців. Перед юристами поставлено завдання провести due diligence стартап-проекту та надати відповіді на наступні питання: організаційна форма, в якій краще здійснювати діяльність; оформлення відносин із залученими виконавцями в майбутньому, в тому числі для захисту інтелектуальної складової проекту; форми залучення іноземних інвестицій в стартап в Україні.

Нормативно-правові акти

Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів від 10 липня 2019 № 526-р. *Офіційний вісник України*. 2019. №57. Ст.1983.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p>

Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 р., № 40-IV. *Відом. Верхов. Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14 вересня 2006 р., № 143-V. *Відом. Верхов. Ради України*. 2006. № 45. Ст. 434.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16>

Про наукову та науково-технічну діяльність від 26.11.2015 № 848-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 3. Ст. 25.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>

Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності від 08.09.2011 № 3715-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2012. №19-20. Ст. 166.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>

Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16.07.1999 р. *Відом. Верхов. Ради України*. 1999. № 40. Ст. 363.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14>

Література

Атаманова Ю. Є. Теоретичні проблеми становлення інноваційного права України: монографія. Харків: Факт, 2006. 256 с.

Давидюк О. М. Технологія як об'єкт господарсько-правового регулювання: монографія. Харків: ФІНН, 2010. 173 с.

Задихайло Д. В. Кодифікація інноваційного законодавств: окремі концептуально-правові підходи. *Вісник академії правових наук України*. 2010. № 4 (63). С. 177 – 185.

Ківалов С. В., Подцерковний О. П. Правові засоби стимулювання інноваційного розвитку України в умовах євроінтеграції: монографія / за заг. С. В. Ківалова, О. П. Подцерковного. Одеса: Фенікс. 2015. 266 с